

**Załącznik Nr 1**  
do Uchwały Nr ...../...../2018  
Rady Gminy Lelis  
z dnia ..... 2018 r.

**STUDIUM  
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW  
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO  
GMINY LELIS**

**Lelis – wrzesień 2018 r.**

**Zleceniodawca: Wójt Gminy Lelis**

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Autorzy:</b>               | <ol style="list-style-type: none"><li>1) główny projektant:<br/>mgr inż. architekt Aleksander Wietrow<br/>Nr upr. w planowaniu przestrzennym – 464/88,<br/>Nr upr. w specjalności architektonicznej –<br/>608/86/Os, członek Mazowieckiej Okręgowej<br/>Izby Architektów RP z siedzibą w Warszawie –<br/>Nr MA-0911.</li><li>2) zespół autorski:<br/>mgr inż. arch. Marta Mierzejewska</li><li>3) współpraca w zakresie ochrony środowiska:<br/>Pracownia Badań Ekologicznych „NATURA” -<br/>- Marek Wierzba</li></ol> |
| <b>Kierownik<br/>Pracowni</b> | mgr inż. arch. Aleksander Wietrow                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

## SPIS TREŚCI

|           |                                                                                                                                                                                        |          |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| <b>I</b>  | <b>WPROWADZENIE</b>                                                                                                                                                                    | <b>6</b> |
| 1.        | Przedmiot i cel opracowania                                                                                                                                                            | 6        |
| 2.        | Podstawy formalno – prawne opracowania                                                                                                                                                 | 6        |
| 3.        | Materiały wyjściowe                                                                                                                                                                    | 6        |
| 3.1.      | Materiały geodezyjno-kartograficzne i inwentaryzacyjne                                                                                                                                 | 6        |
| 3.2.      | Obowiązujące plany miejscowe                                                                                                                                                           | 6        |
| 3.3.      | Opracowania planistyczne i strategiczne                                                                                                                                                | 7        |
| 3.4.      | Opracowania oraz materiały studialne i analityczne                                                                                                                                     | 7        |
| 4.        | Charakterystyka gminy                                                                                                                                                                  | 7        |
| 4.1.      | Położenie gminy                                                                                                                                                                        | 7        |
| 4.2.      | Podstawowe dane charakteryzujące gminę                                                                                                                                                 | 8        |
| 4.3.      | Funkcje gminy                                                                                                                                                                          | 8        |
| <b>II</b> | <b>UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY</b>                                                                                                                             | <b>9</b> |
| 1.        | Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu                                                                                         | 9        |
| 2.        | Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony                                                                                                           | 9        |
| 3.        | Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska i przyrody. | 9        |
| 3.1.      | Położenie geograficzne i rzeźba terenu                                                                                                                                                 | 9        |
| 3.2.      | Stan sanitarny środowiska                                                                                                                                                              | 10       |
| 3.3.      | Rolnicza przestrzeń produkcyjna                                                                                                                                                        | 11       |
| 3.4.      | Lasy                                                                                                                                                                                   | 12       |
| 3.5.      | Zasoby wodne                                                                                                                                                                           | 12       |
| 3.6.      | Wymogi ochrony środowiska i przyrody                                                                                                                                                   | 13       |
| 4.        | Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego                                                           | 13       |
| 4.1.      | Obiekty zabytkowe                                                                                                                                                                      | 13       |
| 4.1.1.    | Zabytki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Lelis                                                                    | 13       |
| 4.1.2.    | Zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Lelis                                                           | 14       |
| 4.2.      | Dziedzictwo kulturowe                                                                                                                                                                  | 17       |
| 5.        | Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych                         | 17       |
| 6.        | Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia                                                                                             | 17       |
| 6.1.      | Procesy demograficzne                                                                                                                                                                  | 17       |
| 6.2.      | Rynek pracy                                                                                                                                                                            | 19       |
| 6.3.      | Sfera społeczna                                                                                                                                                                        | 19       |
| 6.4.      | Sfera gospodarcza                                                                                                                                                                      | 20       |
| 7.        | Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia                                                                                                             | 21       |
| 8.        | Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy                                                                                                                          | 22       |
| 8.1.      | Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy uwzględniających analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.                                                          | 22       |
| 8.1.1.    | Analiza ekonomiczna.                                                                                                                                                                   | 22       |
| 8.1.2.    | Analiza środowiskowa.                                                                                                                                                                  | 27       |
| 8.1.3.    | Analiza społeczna.                                                                                                                                                                     | 28       |

|         |                                                                                                                                                                                                                                                                |    |
|---------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 8.2.    | Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.                             | 29 |
| 8.3.    | Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy. | 30 |
| 8.4.    | Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.                                                                                                                                    | 32 |
| 8.4.1.  | Zapotrzebowanie na nową zabudowę.                                                                                                                                                                                                                              | 33 |
| 8.4.2.  | Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.                                                                                                                                   | 34 |
| 8.4.3.  | Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.                                                                                                                                                                                          | 34 |
| 8.4.4.  | Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy.                                                                                                                                                                          | 35 |
| 8.4.5.  | Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.                                                                                                   | 35 |
| 8.4.6.  | Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy.                                                                                                                                        | 36 |
| 8.4.7.  | Wyniki analizy zapotrzebowania na nową zabudowę.                                                                                                                                                                                                               | 36 |
| 9.      | Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów                                                                                                                                                                                                             | 36 |
| 10.     | Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych                                                                                                                                                        | 36 |
| 10.1.   | Rezerваты                                                                                                                                                                                                                                                      | 36 |
| 10.2.   | Obszary Natura 2000                                                                                                                                                                                                                                            | 36 |
| 10.3.   | Pomniki przyrody                                                                                                                                                                                                                                               | 37 |
| 10.4.   | Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów                                                                                                                                                                                                                   | 37 |
| 10.5.   | Korytarze ekologiczne                                                                                                                                                                                                                                          | 38 |
| 10.6.   | Lasy ochronne                                                                                                                                                                                                                                                  | 38 |
| 11.     | Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych                                                                                                                                                                            | 38 |
| 12.     | Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla                                                                                       | 38 |
| 13.     | Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych                                                                                                                                                       | 38 |
| 14.     | Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami                                                                         | 39 |
| 14.1.   | Komunikacja                                                                                                                                                                                                                                                    | 39 |
| 14.2.   | Infrastruktura techniczna                                                                                                                                                                                                                                      | 41 |
| 14.2.1. | Zaopatrzenie w wodę                                                                                                                                                                                                                                            | 41 |
| 14.2.2. | Odprowadzenie ścieków                                                                                                                                                                                                                                          | 42 |
| 14.2.3. | Gazownictwo                                                                                                                                                                                                                                                    | 42 |
| 14.2.4. | Energetyka                                                                                                                                                                                                                                                     | 42 |
| 14.2.5. | Telekomunikacja                                                                                                                                                                                                                                                | 43 |
| 14.2.6. | Ciepłownictwo                                                                                                                                                                                                                                                  | 43 |
| 14.2.7. | Gospodarka odpadami                                                                                                                                                                                                                                            | 43 |
| 15.     | Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych                                                                                                                                                             | 43 |
| 16.     | Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.                                                                                                                                                                                     | 47 |

|            |                                                                                                                                                                                                                                                         |           |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>III</b> | <b>KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY</b>                                                                                                                                                                                                   | <b>48</b> |
| 1.         | Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.                                                                      | 48        |
| 2.         | Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.                                        | 48        |
| 2.1.       | Użytkowanie terenów                                                                                                                                                                                                                                     | 48        |
| 2.2.       | Kierunki zagospodarowania terenów                                                                                                                                                                                                                       | 50        |
| 2.3.       | Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów                                                                                                                                                                                              | 51        |
| 2.4.       | Tereny z ograniczeniem zabudowy                                                                                                                                                                                                                         | 53        |
| 2.5.       | Tereny wyłączone spod zabudowy                                                                                                                                                                                                                          | 53        |
| 3.         | Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów i ochrony przyrody.                                                                                                                                                                               | 53        |
| 4.         | Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.                                                                                                                         | 54        |
| 5.         | Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej                                                                                                                                                                                      | 55        |
| 5.1.       | Komunikacja                                                                                                                                                                                                                                             | 55        |
| 5.2.       | Infrastruktura techniczna                                                                                                                                                                                                                               | 56        |
| 5.2.1.     | Zaopatrzenie w wodę                                                                                                                                                                                                                                     | 56        |
| 5.2.2.     | Odprowadzenie ścieków                                                                                                                                                                                                                                   | 56        |
| 5.2.3.     | Gazownictwo                                                                                                                                                                                                                                             | 57        |
| 5.2.4.     | Energetyka                                                                                                                                                                                                                                              | 57        |
| 5.2.5.     | Odnawialne źródła energii                                                                                                                                                                                                                               | 58        |
| 5.2.6.     | Telekomunikacja                                                                                                                                                                                                                                         | 58        |
| 5.2.7.     | Ciepłownictwo                                                                                                                                                                                                                                           | 58        |
| 5.2.8.     | Gospodarka odpadami                                                                                                                                                                                                                                     | 59        |
| 6.         | Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym                                                                                                                                                                 | 59        |
| 7.         | Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym                                                                                                                                                            | 59        |
| 8.         | Obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej. | 60        |
| 9.         | Obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.                                                   | 60        |
| 10.        | Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.                                                                                                                                                                            | 60        |
| 11.        | Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.                                                                                                                                                                              | 61        |
| 12.        | Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.                                                                                                                                                                          | 61        |
| 13.        | Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.                                                                                                                           | 61        |
| 14.        | Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane.                                                                                                                                                     | 61        |
| 15.        | Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.                                                                                                                                                                                                     | 61        |
| 16.        | Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.                                                                                                                               | 61        |

## **I. WPROWADZENIE**

### **1. Przedmiot i cel opracowania**

Studium jest opracowaniem planistycznym obejmującym cały obszar gminy, z wyjątkiem linii 2x400kV, określającym uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej. Zawiera diagnozę stanu istniejącego zagospodarowania gminy i uwarunkowanie rozwoju: przyrodnicze, kulturowe, społeczne, ekonomiczne, funkcjonalne i strukturalne. Studium ponadto uwzględnia powiązania zewnętrzne gminy oraz wskazuje na koordynację działań.

Studium będzie opracowaniem wspomagającym: promocję gminy, lokalizację zadań ponadlokalnych oraz koordynację opracowanych planów zagospodarowania przestrzennego.

Niniejsze Studium opracowane jest dla całego terenu gminy z wyjątkiem trasy przebiegu linii najwyższego napięcia 2x400kV wraz ze strefą ochronną, która została ujęta w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lelis zatwierdzonym Uchwałą Nr XXIV/253/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 października 2014 r. oraz w „Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki na terenie gminy Lelis” zatwierdzonym Uchwałą Nr XXXV/270/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 listopada 2014 r.

Na studium składają się:

- 1) tekst Studium – stanowiący **załącznik nr 1**;
- 2) rysunki Studium - 3 plansze graficzne w skali 1: 25 000 – stanowiące **załącznik nr 2**:
  - rys. nr 1 – plansza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego,
  - rys. nr 2 – plansza kierunków zagospodarowania przestrzennego,
  - rys. nr 3 – plansza infrastruktury - stan istniejący i kierunki rozwoju,
- 3) rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag – stanowiące **załącznik nr 3**.

### **2. Podstawy formalno – prawne opracowania**

- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017r. poz. 1073),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. nr 118, poz. 1233),
- Uchwała Nr XXI/148/2013 Rady Gminy Lelis z dnia 22 lutego 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis.

### **3. Materiały wyjściowe.**

#### **3.1. Materiały geodezyjno-kartograficzne i inwentaryzacyjne:**

- mapa topograficzna gminy, skala 1:25 000,
- mapy glebowo - rolnicze, skala 1:5 000.

#### **3.2. Obowiązujące plany miejscowe:**

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis, opracowany w skali 1:5000 i w skali 1:10000 - Uchwała Nr VII/41/03 Rady Gminy Lelis z dnia 28 sierpnia 2003 r.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki na terenie gminy Lelis - Uchwała Nr XXXV/270/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 listopada 2014 r.

### 3.3. Opracowania planistyczne i strategiczne

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lelis zatwierdzone Uchwałą Nr XVII/105/2000 Rady Gminy Lelis z dnia 29 grudnia 2000 r.,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lelis zatwierdzone Uchwałą Nr XXIV/253/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 października 2014 r.
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2016 - 2019 zatwierdzony Uchwałą Nr XIII/103/2016 Rady Gminy Lelis z dnia 25 kwietnia 2016 r.,
- Gminna ewidencja zabytków.
- Strategia Rozwoju Gminy Lelis na lata 2014 – 2030.
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lelis na lata 2015-2020,
- Mapy z obszarami szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjęta uchwałą Nr 239 Rady Ministrów (M.P. z 2012 r. poz. 252),
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjęty uchwałą Nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2014 r. poz. 6868),
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze przyjęta uchwałą Nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 28 października 2013 r.

### 3.4. Opracowania oraz materiały studialne i analityczne

- Opracowanie Ekofizjograficzne dla gminy Lelis, powiat ostrołęcki, woj. mazowieckie.
- Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Lelis,
- materiały nadesłane do gminy przez instytucje i organizacje w odpowiedzi na zawiadomienie Urzędu Gminy Lelis o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis,
- materiały archiwalne i statystyczne Urzędu Gminy w Lelisie.

## 4. Charakterystyka gminy.

### 4.1. Położenie gminy.

Gmina Lelis położona jest w północno-wschodniej części województwa Mazowieckiego, przy trasie wiodącej z Warszawy na Mazury, w jednostce fizjograficznej zwanej "Równiną Kurpiowską".

Naturalną granicę od strony południowo - wschodniej stanowi rzeka Narew. Gmina Lelis sąsiaduje z gminami powiatu ostrołęckiego: od północy z gminą Kadzidło, od zachodu z gminą Baranowo, od południowego - zachodu z gminą Olszewo - Borki, od południa z miastem Ostrołęka, od południowego - wschodu z gminą Rzekuń, natomiast od strony wschodniej gmina Lelis sąsiaduje z gminami powiatu łomżyńskiego: z gminą Zbójna i z gminą Miastkowo (województwa podlaskiego).

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Lelis położona w centralnej części gminy. Administracyjnie gmina podzielona jest na 23 sołectwa: Aleksandrowo, Białobiel, Dąbrówka, Długi Kąt, Durlasy, Gąski, Gnaty, Gibalka, Kurpiewskie, Lelis, Łęg Przedmiejski, Łęg

Starościński – Walery, Łęg Starościński, Łodziska, Nasiadki, Obierwia, Olszewka, Płoszyce, Siemnocha, Szafarnia, Szafarczyńska, Szkwa, Szwendrowy Most.

#### 4.2. Podstawowe dane charakteryzujące gminę.

- Ogółem powierzchnia gminy - 19 639 ha
- Tereny rolne – 9 608 ha
- Grunty leśne – 7 305 ha
  - w tym:
    - o Lasy państwowe – 70,89 %
    - o Lasy prywatne – 29,10 %
    - o Lasy - własność gminna - 0,003 %
- Lesistość gminy - 37 %
- Tereny zabudowane (zurbanizowane) – 10 %
- Liczba ludności - 9 468 osób
  - w tym: - kobiet - 4 692
  - mężczyzn - 4 776(stan na dzień 30.12.2016 r.)
- Gęstość zaludnienia - 48 osób/km<sup>2</sup>
- Ilość budynków mieszkalnych – 2 099 szt. (stan na 31.12.2016r.)
- Długość sieci wodociągowej – 132,0 km
- Ilość przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych – 1 701 szt.
- Długość sieci kanalizacyjnej – 35 km
- Długość sieci gazociągu - 43,03 km.

#### 4.3. Funkcje gminy.

Gmina Lelis jest to typowo rolnicza gmina. Na jej terenie prowadzone są wyspecjalizowane gospodarstwa rolne, ukierunkowane na chów bydła mlecznego, które decydują o rozwoju przemysłu mleczarskiego. Rolnicy dostarczają „biały surowiec” odbiorcom z powiatu ostrołęckiego, którzy posiadają uprawnienia Unii Europejskiej do eksportu swoich produktów na cały rynek wspólnoty oraz odbiorcom z pobliskich gmin, powiatów, a nawet województwa określanego mianem „zagłębia mleczarstwa polskiego”.

Bezpośrednie sąsiedztwo gminy Lelis z miastem Ostrołęką stanowi, że południowa część gminy staje się powoli zapleczem mieszkaniowym oraz magazynowym Ostrołęki. Jest to najintensywniej zurbanizowana część gminy, o najlepiej rozwiniętej sieci osadniczej oraz infrastrukturze technicznej.

Sektor inwestycji posiadający możliwości rozwoju na terenie gminy to: przemysł rolno-spożywczy, budowlany, przetwórczy, usługowy, turystyczny (turystyka wiejska), w tym agroturystyka, gospodarstwa ekologiczne.

Duża część gminy to teren w znacznej części pokryty lasami - gmina położona jest na skraju Puszczy Kurpiowskiej.

## **II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY**

### **1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.**

Największą część gminy stanowią tereny o przeznaczeniu rolnym - tereny rolne (ok. 50%), na których prowadzona jest intensywna produkcja rolnicza. Tereny leśne zajmują 37 % powierzchni gminy.

Większe zwarte kompleksy lasów występują w centralnej i wschodniej części gminy rozciągając się w kierunkach północnym i południowym.

Tereny zabudowane i zurbanizowane stanowią tylko 10 % powierzchni gminy. Tereny zabudowy mieszkaniowej i siedliskowej położone są głównie wzdłuż dróg poszczególnych wsi. W granicach gminy funkcjonują nieliczne zakłady usługowe i produkcyjno - usługowe.

Na terenie gminy Lelis nie występują zakłady stwarzające zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, ani zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa. Obszar gminy posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg powiatowych i gminnych, która zapewnia powiązanie wszystkich miejscowości z siedzibą gminy.

Przez teren gminy przechodzą linie energetyczne najwyższego, wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz sieci: gazociąg wysokiego i średniego ciśnienia, wodociągi i kanalizacja sanitarna, a także światłowód telekomunikacyjny.

Na terenie gminy zlokalizowane są cztery funkcjonujące ujęcia wody oraz oczyszczalnia ścieków. Gminne wysypisko śmieci zostało zrekultywowane. Odpady z terenu gminy wywożone są przez uprawnione firmy.

### **2. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.**

Tereny zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej i zagrodowej, poprzez podstawowy układ komunikacyjny, powiązane są ściśle i funkcjonalnie z ośrodkiem gminnym i miastem Ostrołęka. Zabudowa kształtuje się wzdłuż głównych tras komunikacyjnych w poczuciu harmonii i estetyki.

Zabudowa gminy składa się z budynków z różnych okresów, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Zabudowa gminy w całości nie przedstawia szczególnych wartości kulturowych, zachowało się niewiele obiektów o charakterze zabytkowym. W północno - wschodniej części gminy zachowała się jeszcze drewniana architektura ludowa (chałupy kurpiowskie).

Tereny leśne stanowią kompleksy leśne. Jeden, z czterech pomników przyrody, rośnie w kompleksie leśnym. Tereny rolne o wysokiej przydatności rolniczej stanowią użytki rolne i użytki zielone.

### **3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska i przyrody.**

#### **3.1. Położenie geograficzne i rzeźba terenu.**

Gmina Lelis położona jest w północno-wschodniej części Polski nad rzeką Narwią. Według podziału fizyczno - geograficznego obszar gminy leży w Prowincji Nizin

Środkowopolskich i przynależy do makroregionu Niziny Północno-mazowieckiej, w mezoregionach Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi.

Pod względem morfologicznym jest to płaska powierzchnia równinna o spadkach poniżej 2%, której geneza związana jest z odpływem wód lodowcowych sprzed czoła lądolodu zlodowacenia bałtyckiego oraz środkowopolskiego. Powierzchnia sandru pochyłona jest łagodnie z północnego zachodu na południowy wschód, zgodnie z kierunkiem biegu rzek odwadniających ten teren: Omulwi, Szkwy, Piasecznicy i Rozogi. Wyniesienie terenu wynosi od 95 do 98 m n.p.m. Dna dolin rzek są płaskie, często podmokłe, rzeki są płytko wcięte w powierzchnię sandru, szerokość dna dolin zróżnicowana, występują częste powiązania z systemem rozległych i dość licznych obniżen wytopiskowych. Zwraca uwagę dolina pięknie meandrującej Omulwi. Sieć hydrograficzna gminy jest dość bogata.

Obszary na terenie gminy Lelis: Kurpie Zachodnie, Dolina Środkowej Narwi, Dolina Dolnej Narwi i Kurpie Wschodnie stanowią odcinki korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym. Korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi. Powierzchnię nadbudowują liczne formy eoliczne, występujące tu głównie w postaci rozległych wałów wydmych o różnorodnych kształtach, wysokościach i nachyleniach zboczy. Krajobraz uzupełniają znaczne, lecz mocno rozczłonkowane obszary leśne, głównie suchych lasów sosnowych oraz ekstensywne uprawy na bardzo słabych glebach i nieużytki.

Ponadto gmina znajduje się w obrębie obszaru "Zielone Płuca Polski".

Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody. Jest to rezerwat leśny "Olsy Płoszyckie" o powierzchni 140,86 ha, utworzony w 1997r. położony około miejscowości Płoszyce na terenie lasów państwowych Nadleśnictwa Ostrołęka. Głównym celem ochrony jest ochrona dobrze zachowanego kompleksu olsów położonych w dolinie Rozogi. Ochrona rezerwatowa ma za zadanie utrzymanie różnorodności oraz zapewnienie im przetrwania. Zagrożeniem dla rezerwatu jest głównie obniżenie poziomu zwierciadła wód gruntowych. Charakterystyczny dla rezerwatu jest występujący ols porzeczkowy, las bagieny z bogatym podszyciem i runem.

### 3.2. Stan sanitarny środowiska.

Środowisko przyrodnicze w gminie Lelis nie należy do zdegradowanych ani szczególnie zagrożonych. Jednak na obszarze graniczącym ze składowiskiem żużla i popiołu z Elektrowni w Ostrołęce istnieje duże zagrożenie dla środowiska człowieka ze względu na emisję pyłów. Pod wpływem emisji wtórnej ze składowiska popiołów pozostają tereny wsi Białobiel, Łęg Przedmiejski, Gnaty.

Część terenu gminy stanowią tereny zalewowe. W zasięgu zalewowym pozostają grunty wsi: Długi Kąt, Nasiadki, Lelis, Szafarczyska, Durlasy, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Kurpiewskie. Składowisko odpadów paleniskowych z zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. położone częściowo (w południowo – zachodnim brzegu) na terenie zalewowym może stanowić zagrożenie środowiskowe dla położonych poniżej terenów prawobrzeżnych. W przypadku katastrofalnej powodzi ewentualna awaria otaczających je obwałowań może spowodować rozmycie i przemieszczenie odpadów na zagospodarowane tereny. Lokalizacja składowiska oraz bezpośrednie powiązanie jego obwałowań z położonym poniżej wałem przeciwpowodziowym upoważnia do wniosku o potrzebie potraktowania składowiska jako istotnego elementu, który powinien być wzięty pod uwagę w koncepcji ochrony przeciwpowodziowej.

Przepływające przez teren gminy rzeki Szkwa i Rozoga nie utrzymują wymaganych parametrów II klas czystości wód. Badania stanu czystości wód prowadzone w ramach monitoringu regionalnego w 1996r wykazują ponadnormatywne zanieczyszczenie dla rzeki Rozogi i III klasę czystości wód rzeki Szkwy. Inne ciek wodne nie są objęte monitoringiem regionalnym.

Na terenie gminy funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków komunalnych z punktem zlewnym w Lelisie. Ścieki w gospodarstwach, które nie są jeszcze objęte gminną siecią kanalizacji sanitarnej, gromadzone są w zbiornikach i okresowo dowożone do oczyszczalni gminnej.

Warunki aerosanitarne w gminie, poza zasięgiem oddziaływania składowiska żużla i popiołów z Elektrowni Ostrołęka, należy uznać za dobre. Nie występują tu większe źródła emisji znaczące dla zanieczyszczenia powietrza. Na stan czystości powietrza rzutuje spalanie węgla dla potrzeb ogrzewania budownictwa mieszkaniowego i podstawowych usług z zakresu infrastruktury społecznej. Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy nie jest objęta monitoringiem.

Stan kondycji lasów prywatnych ulega powolnemu pogorszeniu, głównie ze względu na silną antropopresję i oddziaływanie przemysłu zlokalizowanego w Ostrołęce.

Z przedstawionej charakterystyki środowiska przyrodniczego w gminie Lelis wynika, że jest ono podatne na procesy degradujące.

Brak jest warstwy izolacyjnej pierwszego, często użytkowanego poziomu wodonośnego (studnie kopalne), co stwarza dogodne warunki zanieczyszczenia tych wód. Ponadto charakter gleb: gleby bielcowe wylugowane i kwaśne, zbudowane z piasków luźnych - umożliwią łatwe przenikanie zanieczyszczeń w głąb. Tego typu gleby są najbardziej podatne na procesy degradacyjne. Typ siedliskowy lasów wskazuje na niską odporność lasów na oddziaływanie emisyjne zanieczyszczeń.

### 3.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Obszar gminy charakteryzuje się słabymi glebami. Przeważają zdecydowanie słabe i bardzo słabe żytio - ziemniaczane i żytio - łubinowe gleby, wytworzone głównie z piasków wodno - lodowcowych, w mniejszym procencie także z piasków wydmych. Są to gleby klasy V, VI i VIz, stanowiące 96,4 % gruntów.

Niewielkie enklawy zajmują gleby nieco lepsze - klasy IVa i IVb stanowiące 3,6 % gruntów i skupione są we wsiach Obierwia i Szafarnia. Skałą macierzystą są tu gliny zwałowe.

Gleby dobre – klasy III występują jedynie szczątkowo (w sumie - 2,3 ha) we wsi Szafarnia.

W dolinach rzek oraz w zagłębieniach terenu występują gleby organiczne wytworzone z torfów niskich, lub mineralne wytworzone z piasków rzecznych, mad lub namułów, o znacznym, przynajmniej przez część sezonu wegetacyjnego, stopniu uwilgotnienia. Są to grunty zaliczane do kompleksów pastwnych lub użytki zielone.

#### Zestawienie gruntów rolnych [ha]:

|              |              |                         |        |        |
|--------------|--------------|-------------------------|--------|--------|
| Grunty rolne | Nie użytki   | nie użytki              | 141    | 10 955 |
|              | Użytki rolne | grunty orne             | 4 467  |        |
|              |              | sady                    | 35     |        |
|              |              | łąki trwałe             | 3 585  |        |
|              |              | pastwiska trwałe        | 2 727  |        |
|              |              | grunty rolne zabudowane | 331    |        |
|              |              | grunty pod rowami       | 118    |        |
|              | Ogółem       |                         | 11 404 |        |

Powierzchnia gruntów rolnych: **10 955 ha** stanowi sumę powierzchni:

- terenów rolnych, ozn. na planszy „uwarunkowania” symbolem **R** – o powierzchni **9 681 ha**,

- terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązującym mpzp, ozn. na planszy „uwarunkowania” symbolem MN – o powierzchni: **1 274 ha**.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie Lelis wynosi 9,8 ha przy następującej strukturze powierzchni gospodarstw rolnych:

- pow. od 1 - 2 ha - 1,5 %,
- pow. od 2 - 5 ha - 7,8 %,
- pow. od 5 - 7 ha - 12,0 %,
- pow. od 7 + 10 ha - 25,3 %,
- pow. od 10+ 15 ha - 31,1 %,
- pow. powyżej 15 ha - 22,3 %.

Gospodarstwa rolne są zatem rozdrobnione. Przeważają gospodarstwa małe i średnie, uprawiające gleby słabe. Największym bogactwem gminy są użytki zielone, na bazie których rozwija się hodowla bydła mlecznego.

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji oraz szkodom w produkcji rolniczej powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk, oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

### 3.4. Lasy.

Grunty leśne zajmują powierzchnię 7 305 ha tj. 37 % powierzchni gminy. Większość gruntów leśnych (63 %) to lasy państwowe. Natomiast 37 % znajduje się we władaniu osób fizycznych.

Na przeważającej powierzchni gminy są to drzewostany sosnowe.

W ewidencji gruntów do lasów wliczone są także powierzchnie pod różnym wykorzystaniem służącym gospodarce leśnej. Znajdują się tu grunty pod drogami leśnymi, deputatami pracowników leśnych, pod obiektami służącymi prowadzonej gospodarce leśnej.

Rozmieszczenie lasów na obszarze gminy nie jest równomierne. Są one zgrupowane w dwóch kompleksach oddzielonych od siebie kompleksami łąk w dolinach rzek i cieków wodnych. Kompleksy leśne rozciągają się równolegle do siebie z północy na południe.

Na terenie Leśnictwa Lelis, w pobliżu wsi Lelis, na powierzchni ok. 5,5 ha znajduje się starodrzew sosnowy, podlegający ochronie jako las glebochronny.

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

### 3.5. Zasoby wodne.

Całość terenu znajduje się w zlewni Narwi i jej dopływów: Szkwa, Rozoga i Omulew z Piasecznicą. Szkwa jest jedyną z ostatnich rzek kurpiowskich, która dotychczas nie została uregulowana.

Rzeki te płytko wcięte, zbierają wody za pośrednictwem rozbudowanego systemu rowów odwadniających. Występują również niewielkie zagłębienia bezodpływowe, niekiedy

wypełnione wodą lub zabagnione. Średnie stany wody w rzece Narwi kształtują się na poziomie 1,50 - 2,30 m. Zanotowane wartości ekstremalne wynoszą: stan najwyższy - kwiecień 1958r - 526 cm, stan najniższy - listopad 1971 r - 49 cm. Przepływ średni to 100 m<sup>3</sup>/s, niski 35,5 m<sup>3</sup>/s, przepływ wysoki z prawdopodobieństwem 50% - 375 m<sup>3</sup>/s, z prawdopodobieństwem 1 % - 1120 m<sup>3</sup>/s.

Średnie stany wody w rzece Omulew kształtują się na poziomie 1,80 m przy amplitudzie rocznej ok. 1,00 m.

Zasoby wód podziemnych charakteryzują się większą wydajnością od zasobów wód w gminach położonych w kierunku zachodnim od rzeki Omulew.

### 3.6. Wymogi ochrony środowiska i przyrody.

Gmina Lelis położona jest w ciągu krajowych powiązań przyrodniczych, wyznaczonych dolinami rzek Biebrzy i Narwi oraz przylega do Obszaru Chronionego Krajobrazu, położonego na terenach byłego województwa podlaskiego. Taka lokalizacja gminy powoduje, że jest ona ważnym elementem powiązań ekologicznych na poziomie krajowym.

W „Krajowym Programie Zwiększania Lesistości” opracowanym przez Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w 1995 r. - gmina Lelis została uznana za preferowaną do zwiększania lesistości. Na terenie gminy ochronie podlega las glebochronny, zlokalizowany w pobliżu wsi Lelis.

## 4. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego.

### 4.1. Obiekty zabytkowe.

Na terenie gminy Lelis występują 3 zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz 27 zabytków i 100 stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zabytki wpisane do rejestru zabytków znajdują się w strefie ochrony konserwatorskiej.

Wśród zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków znajdują się liczne krzyże i kapliczki przydrożne charakterystyczne dla Mazowsza oraz siedem historycznych miejsc pochówku:

- cmentarz grzebalny parafii rzymskokatolickiej p.w. św. Anny w Dąbrówce,
- cmentarz mariawicki w miejscowości Długi Kąt,
- mogiła żołnierza polskiego poległego w 1939r. w miejscowości Durlasy,
- mogiła Polaka zamordowanego przez Niemców w miejscowości Durlasy,
- cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich z czasu I wojny św. w miejscowości Kurpiewskie,
- zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego w miejscowości Łodziska,
- cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich z czasu I wojny św. w miejscowości Szkwa.

#### 4.1.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Lelis:

| Zestawienie zabytków wpisanych do rejestru zabytków WKZ |             |                                            |                                |
|---------------------------------------------------------|-------------|--------------------------------------------|--------------------------------|
| Lp.                                                     | Miejscowość | Obiekt                                     | Nr rejestru                    |
| Zabytki nieruchome                                      |             |                                            |                                |
| 1                                                       | Dąbrówka    | Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Anny | A.28/81/124 z dn. 12.06.1981r. |

|   |          |                             |                                   |
|---|----------|-----------------------------|-----------------------------------|
| 2 | Dąbrówka | Dzwonnica wraz z otoczeniem | Dec. Nr 990/10 z dn. 22.09.2010r. |
| 3 | Dąbrówka | Teren wokół kościoła        | Dec. Nr 990/10 z dn. 22.09.2010r. |

#### 4.1.2. Zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Lelis:

| Lp. | Miejscowość          | Obiekt                                                      | Datowanie           |
|-----|----------------------|-------------------------------------------------------------|---------------------|
| 1   | Dąbrówka 49.         | Plebania drewniana                                          | początek XX w.      |
| 2   | Dąbrówka 51.         | Dom organistówka                                            | Około 1920r         |
| 3   | Dąbrówka             | Kapliczka przy dzwonnicy                                    | XIX/XX w.           |
| 4   | Dąbrówka             | Cmentarz grzebalny parafii rzymskokatolickiej p.w. św. Anny | 1894r.              |
| 5   | Długi Kąt 56         | Kapliczka                                                   | Pocz. XX w.         |
| 6   | Długi Kąt            | Cmentarz mariawicki                                         | 1914r.              |
| 7   | Durlasy              | Mogiła żołnierza polskiego poległego w 1939r.               | 1945r.              |
| 8   | Durlasy              | Mogiła polaka zamordowanego przez Niemców                   | 1943r.              |
| 9   | Gibałka              | Kapliczka                                                   | pocz. XX w.         |
| 10  | Gnaty                | Kapliczka murowana                                          | Pocz. XX w.         |
| 11  | Kurpiewskie          | Cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich                      | I wojna światowa    |
| 12  | Kurpiewskie          | Krzyż drewniany                                             | Pocz. XIX w.        |
| 13  | Łęg Starościński 14. | Dom drewniany                                               | pocz. XX w.         |
| 14  | Łodziska             | Zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego                | 1943r.              |
| 15  | Nasiadki 46a.        | Krzyż metalowy przydrożny                                   | pocz. XX w.         |
| 16  | Nasiadki             | Kapliczka                                                   | pocz. XX w.         |
| 17  | Płoszyce 52          | Kapliczka                                                   | XIX w.              |
| 18  | Szafarczyska 11      | Chałupa                                                     | pocz. XX w.         |
| 19  | Szafarczyska 22      | Krzyż metalowy                                              | XX - w 1901r..      |
| 20  | Szafarczyska         | Krzyż metalowy                                              | Pocz. XX w.         |
| 21  | Szafarczyska         | Krzyż metalowy                                              | Pocz. XX w.         |
| 22  | Szkwa                | Cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich                      | I wojna światowa    |
| 23  | Szkwa                | Krzyż                                                       | Pocz. XX w.         |
| 24  | Szwendrowy Most 2    | Krzyż przydrożny                                            | pocz. XX w.         |
| 25  | Szwendrowy Most 13   | Kapliczka                                                   | pocz. XX w. 1905 r. |
| 26  | Obierwia             | Kapliczka murowana                                          | Pocz. XX w.         |
| 27  | Olszewka             | Szkoła drewniana                                            | 1920 r.             |

#### Zestawienie stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków:

##### Obszar 36-71

|                      |                     |
|----------------------|---------------------|
| Długi Kąt            | nr st. na obsz. – 2 |
| Długi Kąt            | nr st. na obsz. – 3 |
| Długi Kąt kol. Wydmy | nr st. na obsz. – 4 |

##### Obszar 36-72

---

|                     |                      |
|---------------------|----------------------|
| Dąbrówka            | nr st. na obsz. – 6  |
| Dąbrówka            | nr st. na obsz. – 7  |
| Gąski               | nr st. na obsz. – 15 |
| Gąski               | nr st. na obsz. – 16 |
| Gąski               | nr st. na obsz. – 17 |
| Nasiadki Stara Wieś | nr st. na obsz. – 20 |
| Nasiadki Stara Wieś | nr st. na obsz. – 21 |
| Szkwa               | nr st. na obsz. – 3  |
| Szkwa               | nr st. na obsz. – 4  |
| Szkwa               | nr st. na obsz. – 5  |

### **Obszar 37-70**

|                         |                      |
|-------------------------|----------------------|
| Obierwia                | nr st. na obsz. – 25 |
| Obierwia                | nr st. na obsz. – 26 |
| Obierwia                | nr st. na obsz. – 27 |
| Obierwia                | nr st. na obsz. – 34 |
| Obierwia kol. Małachowo | nr st. na obsz. – 31 |
| Obierwia kol. Małachowo | nr st. na obsz. – 32 |
| Obierwia kol. Małachowo | nr st. na obsz. – 33 |
| Obierwia kol. Małachowo | nr st. na obsz. – 56 |
| Obierwia kol. Małachowo | nr st. na obsz. – 57 |
| Obierwia kol. Małachowo | nr st. na obsz. – 58 |
| Obierwia kol. Małachowo | nr st. na obsz. – 59 |
| Obierwia kol. Kurzyska  | nr st. na obsz. – 28 |
| Obierwia kol. Kurzyska  | nr st. na obsz. – 29 |
| Obierwia kol. Kurzyska  | nr st. na obsz. – 30 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 41 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 43 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 44 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 45 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 46 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 47 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 51 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 52 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 53 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 54 |
| Obierwia kol. Smoliska  | nr st. na obsz. – 55 |
| Olszewka                | nr st. na obsz. – 13 |
| Olszewka                | nr st. na obsz. – 14 |
| Olszewka                | nr st. na obsz. – 17 |
| Olszewka                | nr st. na obsz. – 21 |
| Olszewka                | nr st. na obsz. – 22 |
| Olszewka kol. Chrusty   | nr st. na obsz. – 23 |
| Olszewka kol. Kąty      | nr st. na obsz. – 4  |
| Olszewka kol. Kąty      | nr st. na obsz. – 10 |
| Olszewka – Krzyżówki    | nr st. na obsz. – 5  |

### **Obszar 37-71**

|                      |                     |
|----------------------|---------------------|
| Gibałka              | nr st. na obsz. – 3 |
| Obierwia kol. Grondy | nr st. na obsz. – 1 |
| Obierwia kol. Grondy | nr st. na obsz. – 2 |
| Obierwia kol. Grondy | nr st. na obsz. – 6 |

|                        |                     |
|------------------------|---------------------|
| Gnaty kol. Jegliny     | nr st. na obsz. – 4 |
| Lelis kol. Podjebranie | nr st. na obsz. – 7 |
| Łodziska               | nr st. na obsz. – 5 |

### **Obszar 37-72**

|                                   |                      |
|-----------------------------------|----------------------|
| Lelis                             | nr st. na obsz. – 17 |
| Kurpiewskie kol. Kozówki          | nr st. na obsz. – 5  |
| Kurpiewskie Nowe                  | nr st. na obsz. – 4  |
| Kurpiewskie Nowe                  | nr st. na obsz. – 23 |
| Kurpiewskie Miezejewo             | nr st. na obsz. – 29 |
| Łęg Przedmiejski kol. Chrusty     | nr st. na obsz. – 13 |
| Łęg Przedmiejski kol. Chrusty     | nr st. na obsz. – 14 |
| Łęg Przedmiejski kol. Roszczycha  | nr st. na obsz. – 1  |
| Łęg Przedmiejski kol. Roszczycha  | nr st. na obsz. – 2  |
| Łęg Starościński                  | nr st. na obsz. – 7  |
| Łęg Starościński kol. Góry        | nr st. na obsz. – 6  |
| Łęg Starościński kol. Leśna Góra  | nr st. na obsz. – 11 |
| Łęg Starościński kol. Mała Wioska | nr st. na obsz. – 8  |
| Łęg Starościński kol. Podgrądzie  | nr st. na obsz. – 9  |
| Łęg Starościński kol. Podgrądzie  | nr st. na obsz. – 10 |
| Łęg Starościński kol. Gać         | nr st. na obsz. – 12 |
| Nasiadki                          | nr st. na obsz. – 21 |
| Szafarczyska                      | nr st. na obsz. – 16 |
| Szafarczyska                      | nr st. na obsz. – 18 |
| Szafarczyska                      | nr st. na obsz. – 19 |
| Szafarczyska                      | nr st. na obsz. – 20 |

### **Obszar 37-73**

|                             |                     |
|-----------------------------|---------------------|
| Kurpiewskie kol. Mierzejewo | nr st. na obsz. – 2 |
| Kurpiewskie kol. Mierzejewo | nr st. na obsz. – 3 |

### **Obszar 38-70**

|          |                      |
|----------|----------------------|
| Olszewka | nr st. na obsz. – 46 |
|----------|----------------------|

### **Obszar 38-71**

|                                  |                     |
|----------------------------------|---------------------|
| Łęg Przedmiejski kol. Muszyństwo | nr st. na obsz. – 1 |
| Łęg Przedmiejski kol. Muszyństwo | nr st. na obsz. – 2 |
| Łęg Przedmiejski kol. Muszyństwo | nr st. na obsz. – 3 |
| Łęg Przedmiejski kol. Księży Las | nr st. na obsz. – 4 |
| Łęg Przedmiejski kol. Klimuty    | nr st. na obsz. – 5 |

### **Obszar 38-72**

|                                   |                      |
|-----------------------------------|----------------------|
| Łęg Przedmiejski kol. Celowizna   | nr st. na obsz. – 5  |
| Łęg Przedmiejski kol. Celowizna   | nr st. na obsz. – 6A |
| Łęg Przedmiejski kol. Celowizna   | nr st. na obsz. – 6B |
| Łęg Przedmiejski kol. Celowizna   | nr st. na obsz. – 17 |
| Łęg Przedmiejski kol. Jeżyły      | nr st. na obsz. – 4  |
| Łęg Przedmiejski kol. Koźlica     | nr st. na obsz. – 10 |
| Łęg Przedmiejski kol. Kruczyki    | nr st. na obsz. – 2  |
| Łęg Przedmiejski kol. Kurpiewiaki | nr st. na obsz. – 1A |
| Łęg Przedmiejski kol. Kurpiewiaki | nr st. na obsz. – 1B |
| Łęg Przedmiejski kol. Ponicha     | nr st. na obsz. – 8  |

|                                 |                      |
|---------------------------------|----------------------|
| Łęg Przedmiejski kol. Ponicha   | nr st. na obsz. – 9  |
| Łęg Przedmiejski kol. Pyskły    | nr st. na obsz. – 7A |
| Łęg Przedmiejski kol. Pyskły    | nr st. na obsz. – 7B |
| Łęg Przedmiejski kol. Woldaszka | nr st. na obsz. – 3A |
| Łęg Przedmiejski kol. Woldaszka | nr st. na obsz. – 3B |
| Łęg Przedmiejski kol. Woldaszka | nr st. na obsz. – 3C |
| Łęg Przedmiejski kol. Siedliska | nr st. na obsz. – 13 |

#### 4.2. Dziedzictwo kulturowe.

Historycznie i kulturowo teren gminy przynależy do Kurpi Zielonych. Do dnia dzisiejszego przetrwało szereg przykładów drewnianego budownictwa kurpiowskiego: zagrody, spichlerze, domy, kapliczki - oraz objęty ochroną konserwatorską zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Anny w Dąbrówce, który jest w dobrym stanie technicznym.

Poza zabytkami kultury kurpiowskiej na terenie gminy znajdują się historyczne cmentarze: Mariawicki w Długim Kącie oraz dwa cmentarze żołnierzy niemieckich z czasu I wojny światowej we wsiach Szkwa i Kurpiewskie Kolonia.

Całość dziedzictwa kulturowego dopełniają liczne stanowiska archeologiczne, świadczące o ciągłości osadnictwa na tych terenach od czasów przedhistorycznych. Są one licznie rozmieszczone wzdłuż rzek przecinających obszar gminy i w znacznym stopniu pokrywają się z obecnie istniejącym osadnictwem.

W gminie Lelis kultywowane są święta i odpusty. Zachowane zostały tradycje związane ze świętami, cyklicznie odbywające się imprezy.

We wsi Lelis znajduje się Ośrodek Etnograficzny Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Kurpiów, w którym można obejrzeć eksponaty z przeszłości ludu puszczy kurpiowskiej od czasów najdawniejszych do chwili obecnej.

Nieodczynnym elementem krajobrazu gminy są liczne kapliczki oraz krzyże przydrożne (Szafarnia, Płoszyce, Durlasy, Nasiadki), przypominające o głębokiej wierze ludu puszczańskiego. Najciekawsze krajobrazowo tereny położone są w północno-wschodniej części gminy, gdzie zachowała się jeszcze drewniana architektura ludowa (chałupy kurpiowskie).

#### 5. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.

Dla gminy Lelis nie ma opracowanego audytu krajobrazowego.

#### 6. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.

##### 6.1. Procesy demograficzne.

Na terenie gminy znajdują się 22 wsie o łącznej liczbie 9 468 mieszkańców (wg stanu z 30.12.2016 r.).

Największe skupisko wsi obejmujące około 32 % mieszkańców gminy, zlokalizowane jest w południowej części gminy w bezpośrednim sąsiedztwie Ostrołęki. Są to wsie: Siemnocha, Białobiel, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Kurpiewskie.

Drugie znaczące zgrupowanie wsi zlokalizowane jest wzdłuż drogi Ostrołęka - Myszyniec (ok. 25 % mieszkańców gminy) i obejmuje wsie: Szwendrowy Most, Olszewka, Obierwia, Aleksandrowo, Szafarnia i Gibałka.

Trzeci zespół zabudowy stanowi wieś gminna Lelis wraz ze wsiami Durlasy i Długi Kąt (ok. 20 % mieszkańców gminy).

Pozostałe ok. 23 % mieszkańców gminy rozlokowanych jest w małych wsiach położonych w środkowej i północno - wschodniej części gminy.

Liczba ludności gminy Lelis wg stanu na dzień 30.12.2016 r. w poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

| Lp.            | Miejscowość      | Liczba ludności | Kobiety      | Mężczyźni    |
|----------------|------------------|-----------------|--------------|--------------|
| 1              | Aleksandrowo     | 173             | 87           | 86           |
| 2              | Białobiel        | 840             | 414          | 426          |
| 3              | Dąbrówka         | 399             | 197          | 202          |
| 4              | Długi Kąt        | 258             | 125          | 133          |
| 5              | Durlasy          | 467             | 238          | 229          |
| 6              | Gąski            | 193             | 98           | 95           |
| 7              | Gibałka          | 128             | 65           | 63           |
| 8              | Gnaty            | 196             | 100          | 96           |
| 9              | Kurpiewskie      | 268             | 138          | 130          |
| 10             | Lelis            | 902             | 444          | 458          |
| 11             | Łodziska         | 203             | 107          | 96           |
| 12             | Łęg Przedmiejski | 1 282           | 646          | 636          |
| 13             | Łęg Starościński | 893             | 435          | 458          |
| 14             | Nasiadki         | 523             | 258          | 265          |
| 15             | Obierwia         | 730             | 366          | 364          |
| 16             | Olszewka         | 661             | 331          | 330          |
| 17             | Płoszyce         | 301             | 141          | 160          |
| 18             | Siemnocha        | 291             | 144          | 147          |
| 19             | Szafarczyska     | 249             | 124          | 125          |
| 20             | Szkwa            | 90              | 38           | 52           |
| 21             | Szafarnia        | 239             | 113          | 126          |
| 22             | Szwendrowy Most  | 182             | 83           | 99           |
| <b>Ogółem:</b> |                  | <b>9 468</b>    | <b>4 692</b> | <b>4 776</b> |

Gmina charakteryzuje się systematycznym przyrostem ludności i wysokim przyrostem naturalnym. Zgodnie z prognozą demograficzną opracowaną na podstawie prognozy GUS do roku 2020, liczba ludności gminy będzie się zwiększać.

Liczba ludności w poszczególnych latach:

- 2006 r. – 8 583,
- 2007 r. – 8 655,
- 2008 r. – 8 712,
- 2009 r. – 8 793,
- 2010 r. – 8 843,
- 2011 r. – 8 951.
- 2012 r. – 9 019.
- 2013 r. – 9 157.
- 2014 r. – 9 286.
- 2015 r. – 9 386.
- 2016 r. – 9 468.

Przyrost ludności rozkłada się nierównomiernie. Największy przyrost mieszkańców notują wsie:

- Nasiadki i Szafarczyska położone w centralnej części gminy,
- Aleksandrowo i Olszewka w sąsiedztwie drogi krajowej nr 53,
- Białobiel, Łęg Przedmiejski, Gnaty, Kurpiewskie, Łęg Starościński oraz zachowująca stan równowagi wieś Siemnocha, zlokalizowane w południowej części gminy,
- Wieś gminna Lelis wraz z sąsiadującą wsią Durlasy.

Tendencję największego spadku liczby ludności wykazują wsie położone we wschodniej i północnej części gminy: Gibalka, Długi Kąt, Płoszyce, Gąski i Dąbrówka.

## 6.2. Rynek pracy.

Wg danych Urzędu Gminy, w Lelisie (na dzień 31.12.2016 r.) zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce 590 osób bezrobotnych z terenu gminy Lelis, w tym 529 osób bez prawa do zasiłku tj. 89,7 % ogółu bezrobotnych.

## 6.3. Sfera społeczna.

W miejscowości Lelis prowadzona jest obsługa ludności w zakresie usług podstawowych i ponadpodstawowych. Są to usługi w zakresie administracji gminnej, oświaty, zdrowia, opieki społecznej, sakralne, obsługi rolnictwa, handlu, gastronomii, rzemiosła.

Usługi podstawowe występują też w większych wsiach.

Usługi ponadlokalne, jak: administracja państwowa i samorządowa, sądownictwo, banki, urzędy skarbowe, szkoły wyższe, szpitale, obiekty kultury itp. znajdują się w Ostrołęce.

### Warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy występuje indywidualne budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, mieszkaniowo - usługowe i zagrodowe.

Zabudowa gminy składa się z budynków powstałych w różnych okresach, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Stara zabudowa niezależnie od charakteru składa się w całości na względnie uporządkowany krajobraz osadniczy. W niektórych wsiach zachowały się stare drewniane domy.

Nowsza zabudowa występująca na terenach wiejskich nie zawsze harmonizuje z otaczającym krajobrazem. Ostatnio daje się zauważyć większą ilość realizowanych budynków, których forma nie koliduje z otoczeniem.

Wyposażenie w instalacje techniczne mieszkań decyduje o ich standardzie. Na terenie gminy Lelis do sieci wodociągowej podłączonych jest 1 701 budynków oraz wybudowanych jest 640 przyłączy kanalizacji sanitarnej. W obrębach, w których nie doprowadzona jest jeszcze sieć kanalizacji sanitarnej, ścieki gromadzone są w zbiornikach indywidualnych.

### Oświata i wychowanie:

Infrastruktura społeczna gminy jest ukształtowana w stopniu wystarczającym dla prawidłowej obsługi mieszkańców, również przy przewidywanym przyroście liczby mieszkańców. Stan techniczny obiektów jest zadowalający.

Na terenie gminy znajduje się jedno przedszkole w Lelisie oraz klasy „zerowe” we wsiach: Dąbrówka, Nasiadki, Białobiel, Obierwia, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Olszewka.

Naukę na poziomie podstawowym zapewnia sieć ośmiu szkół podstawowych i trzech gimnazjów, rozmieszczonych równomiernie na terenie gminy.

Naukę na poziomie średnim zapewnia Zespół Szkół w Lelisie.

### Zdrowie i opieka społeczna

Ochronę zdrowia na poziomie podstawowym zapewniają: Gminny Ośrodek Zdrowia w Lelisie, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Dąbrówce oraz Poradnia Stomatologiczna w Lelisie, Ośrodek Rehabilitacji w Lelisie.

### Kultura

Podstawowe potrzeby w zakresie kultury zaspakaja Centrum Kultury – Biblioteki i Sportu w Lelisie oraz Ośrodek Etnograficzny.

Rozwój szkolnictwa średniego oraz specjalistycznych usług zdrowotnych na terenie gminy uzależniony jest od rozwoju usług na terenie miasta Ostrołęki. Wynika to z bliskości dużego ośrodka z rozwiniętym systemem usług zarówno podstawowych jak i wyższego rzędu - miast Ostrołęki. Jako zadanie priorytetowe w zakresie infrastruktury społecznej zakłada się zatem poprawę stanu technicznego obiektów, standardu wyposażenia oraz poziomu świadczonych usług.

### Administracja publiczna, obsługa finansowa

Funkcje w zakresie administracji publicznej i obsługi finansowej skoncentrowane są w Lelisie. Najważniejsze z nich to:

- Urząd Gminy,
- Urząd Stanu Cywilnego w Lelisie (w budynku urzędu Gminy),
- Punkt Kasowy Banku,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lelisie, Łęgu Przedmiejskim i w Dąbrówce,
- Urząd Pocztowy.

### Turystyka, sport, rekreacja

Gmina znajduje się w rejonie turystycznym Puszczy Kurpiowskiej, zaliczonym do III kategorii turystycznej ze względu na unikalne wartości Kurpiowskiej kultury ludowej oraz przyrodnicze. Rejon jest atrakcyjny dla turystyki wycieczkowej w skali kraju oraz przewidziany jest dla wypoczynku świątecznego mieszkańców Ostrołęki.

Na części gminy wyznaczona jest trasa ścieżki przyrodniczo - leśnej od Kadzidla poprzez Brzozówkę, Długi Kąt, Tatary do Kadzidla - do rezerwatu „Olsy Płoszyckie”.

Obszary wzdłuż rzek: Narwi i Omulwi mogą stanowić pasma aktywizacji gospodarczej związanej z turystyką i wypoczynkiem.

### Kościół

Na obszarze gminy znajdują się cztery kościoły w następujących parafiach:

- Parafia pw. MB Nieustającej Pomocy w Lelisie,
- Parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Łęgu Starościńskim,
- Parafia pw. NMP Częstochowskiej w Obierwi,
- Parafia pw. Św. Anny w Dąbrówce.

### Cmentarze

Na obszarze gminy znajdują się cztery czynne cmentarze parafialne - przy kościołach w Lelisie, Łęgu Starościńskim, Obierwi i Dąbrówce oraz trzy nieczynne cmentarze w obrębie Szkwa, Długi Kąt i Kurpiowskie, wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

## **6.4. Sfera gospodarcza.**

### Rolnictwo

Na terenie gminy istnieje 1 051 gospodarstw rolnych i wszystkie z nich są to gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 9,8 ha.

W strukturze obszarowej największy udział mają gospodarstwa małe o powierzchni od 5-ciu do 10-ciu ha oraz gospodarstwa powyżej 15ha. W okresie pomiędzy spisami rolnymi notuje się korzystną tendencję wzrostu udziału gospodarstw dużych, ale też niekorzystny trend wzrostu liczby gospodarstw najmniejszych, w tym działek rolnych. Utrzymanie się trendu wzrostu małych gospodarstw nie będzie sprzyjać wzrostowi towarowej produkcji rolniczej, tak by zapewnić odpowiednią dochodowość ich właścicielom.

W strukturze użytkowania gruntów rolnych największy jest udział gruntów ornych, znaczący łąk i pastwisk; natomiast bardzo mała powierzchnia przeznaczona jest pod sady. Niepokojącym jest dość znaczny udział odłogów i ugorów.

Odzwierciedleniem takiej struktury są kierunki produkcji roślinnej i zwierzęcej.

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż podstawowych – zajmuje ponad 85% całej powierzchni użytków rolnych. Natomiast w produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła. Znikoma jest hodowla trzody chlewnej.

#### Pozarolnicza działalność gospodarcza

Infrastrukturę społeczną uzupełnia sieć placówek handlowych i usługowych stopnia podstawowego, kształtujących się według zapotrzebowania społecznego.

Najbardziej rozwinięta jest sieć sklepów detalicznych. Obiekty handlowe zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Lelis, Obierwia, Olszewka, Łęg Starościński, Łęg Przedmiejski.

W przeważającej większości są to sklepy spożywczo-przemysłowe.

Ponadto, w następujących miejscowościach zlokalizowana jest gastronomia: Lelis (1 pizzeria i 1 bar), Łodziska (2 restauracje), Obierwia (1 bar i 1 pizzeria), Szafarczyska (1 sklep), Nasiadki (1 sklep), Łęg Starościński (1 sklep, 1 sala bankietowa, 1 zagroda leśna).

Pozostałe obiekty usługowe występujące na terenie gminy to 2 stacje paliw, w tym jedna z auto – gazem oraz 3 punkty usług weterynaryjnych w m. Lelis.

### **7. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia**

#### Niebezpieczeństwo pożarowe.

Największe zagrożenie pożarami występuje w gospodarstwach rolnych z uwagi na duże nagromadzenie materiałów palnych, często źle przechowywanych, wyeksploatowany sprzęt mechaniczny do prac polowych (ciągniki), a także zły stan techniczny instalacji elektrycznych.

Na obszarze gminy zagrożone pożarami są również lasy, szczególnie z młodszym drzewostanem, głównie wzmożoną penetracją turystyczną (pozostawianie odpadów w lesie) oraz przez rolników przy wypalaniu traw.

#### Zagrożenie komunikacyjne

Przez południowo - zachodnią część gminy przebiega droga krajowa nr 53. Obciążenie pojazdami tej drogi jest wysokie, głównie dużymi samochodami dostawczymi, w tym TIR-ów, i systematycznie rośnie. Droga jest złej jakości, nieprzystosowana do takiego natężenia ruchu. W konsekwencji wzrasta liczba wypadków i kolizji, co stwarza zagrożenie dla ludności, szczególnie, że przewożone są również materiały niebezpieczne, takie jak: pochodne ropy naftowej, amoniak, gazy techniczne.

#### Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy, wzdłuż rzek: Narew, Rozoga, Omulew i Szkwa występują tereny zalewowe. Na załączniku graficznym nr 2, rys. nr 1 i rys. nr 2 przedstawiono:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 10 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).
- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 20 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).

#### Zagrożenie terenami osuwiskowymi

W północnej części gminy, w okolicy wsi Długi Kąt i Płoszyce, znajduje się pięć obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych.

### **8. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.**

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy wynikają z istniejących uwarunkowań, a także, w dużej mierze z zadań inwestycyjnych, jakie będą realizowane na terenie gminy przez różne podmioty.

Projektowane zmiany w zagospodarowaniu terenów gminy Lelis:

- projektowany międzynarodowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 /MOP 8,4 MPa wraz ze strefą ochronną 12m,
- obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW (fotowoltaika),
- zmiany przeznaczenia terenów rolnych na: tereny mieszkaniowe, tereny mieszkaniowo - usługowe, pod zalesienie, rekreację oraz na przeznaczenie terenu pod wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł - głównie fotowoltaika, z wykluczeniem turbin wiatrowych (o mocy do 100 kW).

#### **8.1.1. Analiza ekonomiczna.**

Wydatki i dochody budżetu Gminy Lelis zrealizowane w latach 2014 – 2016.

#### **Rok 2014**

##### ➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2014 r. wynosi **31 067 600,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie **3 180 440,95 zł**,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie **27 887 159,05 zł**.

Wykonanie dochodów: **30 689 934,60 zł** co stanowi **98,78 %** planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie **2 820 238,21 zł**, co stanowi **88,67 %** planu.
- dochody bieżące – w kwocie **27 869 696,39 zł**, co stanowi **99,34 %** planu.

| <b>Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2014 r.</b> |                                  |     |                  |                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-----|------------------|-----------------------|
| <b>Lp.</b>                                                                                  | <b>Dział</b>                     |     | <b>Plan [zł]</b> | <b>Wykonanie [zł]</b> |
| 1.                                                                                          | Rolnictwo i łowiectwo            | 010 | 729 977,03       | 508 545,57            |
| 2.                                                                                          | Transport i łączność             | 600 | 2 381 839,00     | 2 381 841,02          |
| 3.                                                                                          | Kultura fizyczna                 | 926 | 115 000,00       | 90 000,00             |
| 4.                                                                                          | Gospodarka mieszkaniowa          | 700 | 20 897,00        | 22 250,23             |
| 5.                                                                                          | Administracja publiczna          | 750 | 56 852,63        | 56 948,58             |
| 6.                                                                                          | Urzędy naczelnych organów władzy | 751 | 84 216,00        | 63 372,00             |

|     |                                                                                                         |     |               |               |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------|---------------|
| 7.  | Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej | 756 | 6 429 688,23  | 6 473 695,08  |
| 8.  | Różne rozliczenia                                                                                       | 758 | 14 327 989,93 | 14 332 313,75 |
| 9.  | Oświata i wychowanie                                                                                    | 801 | 1 319 277,00  | 1 255 816,33  |
| 10. | Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej                                      | 852 | 3 850 500,00  | 3 851 579,25  |
| 11. | Edukacyjna opieka wychowawcza                                                                           | 854 | 82 860,00     | 81 452,98     |
| 12. | Gospodarka komunalna i ochrona środowiska                                                               | 900 | 1 424 229,00  | 1 398 006,53  |
| 13. | Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa                                                      | 754 | 92 000,00     | 92 000,00     |
| 14. | Przetwórstwo przemysłowe                                                                                | 150 | 0,00          | 0,00          |

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Lelis uchwalony przez Radę Gminy na rok 2014 wynosi **34 696 300,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – **9 141 095,84 zł**,
- bieżące (pozostałe) – **25 555 204,16 zł**.

Wykonanie wydatków: **32 591 403,38 zł** co stanowi **93,93 %** planu, z tego:

- wydatki majątkowe – **8 740 578,16 zł**, co stanowi **95,62 %** planu.
- wydatki bieżące – **23 850 825,22 zł**, co stanowi **93,33 %** planu.

| Wydatki w poszczególnych działach za 2014 r. |                                                                    |     |               |                |               |
|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-----|---------------|----------------|---------------|
| Lp.                                          | Dział                                                              |     | Plan [zł]     | Wykonanie [zł] | Wykonanie w % |
| 1                                            | Rolnictwo i łowiectwo                                              | 010 | 1 367 118,41  | 1 218 198,00   | 89,10         |
| 2                                            | Transport i łączność                                               | 600 | 7 684 237,46  | 7 262 747,32   | 94,51         |
| 3                                            | Gospodarka mieszkaniowa                                            | 700 | 25 700,00     | 13 899,16      | 54,08         |
| 4                                            | Działalność usługowa                                               | 710 | 50 000,00     | 48 375,90      | 96,75         |
| 5                                            | Administracja publiczna                                            | 750 | 2 513 891,61  | 2 387 428,29   | 94,97         |
| 6                                            | Urzędy naczelnych organów władzy                                   | 751 | 84 216,00     | 63 372,00      | 75,25         |
| 7                                            | Różne rozliczenia                                                  | 758 | 244 783,00    | 8 862,22       | 3,62          |
| 8                                            | Oświata i wychowanie                                               | 801 | 13 672 110,46 | 13 039 836,16  | 95,37         |
| 9                                            | Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej | 852 | 4 545 408,00  | 4 424 049,06   | 97,33         |
| 10                                           | Gospodarka komunalna i ochrona środowiska                          | 900 | 1 565 420,00  | 1 376 423,80   | 87,92         |
| 11                                           | Informatyka                                                        | 720 | 145 690,00    | 144 199,67     | 98,98         |
| 12                                           | Przetwórstwo przemysłowe                                           | 150 | 4 178,38      | 4 012,15       | 96,02         |
| 13                                           | Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa                 | 754 | 768 990,00    | 719 881,59     | 93,61         |
| 14                                           | Obsługa długu publicznego                                          | 757 | 6 000,00      | 5 276,39       | 87,93         |
| 15                                           | Ochrona zdrowia                                                    | 851 | 163 756,00    | 87 315,48      | 53,32         |
| 16                                           | Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego                           | 921 | 994 500,00    | 956 368,59     | 96,16         |
| 17                                           | Kultura fizyczna                                                   | 926 | 717 700,14    | 694 856,39     | 96,81         |

Budżet Gminy za rok 2014 zamknął się deficytem w kwocie **1 901 468,78 zł.**, przy planowanym deficycie **3 628 700,00 zł** co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

## **Rok 2015**

### ➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2015 r. wynosi **29 957 919,94 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie **2 835 395,79 zł**,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie **27 122 524,15 zł**.

Wykonanie dochodów: **30 013 416,85 zł** co stanowi **100,19 %** planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie **2 835 235,79 zł**, co stanowi **99,95 %** planu.
- dochody bieżące – w kwocie **27 178 181,06 zł**, co stanowi **100,20 %** planu.

| <b>Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2015 r.</b> |                                                                                                         |     |                  |                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------|-----------------------|
| <b>Lp.</b>                                                                                  | <b>Dział</b>                                                                                            |     | <b>Plan [zł]</b> | <b>Wykonanie [zł]</b> |
| 1.                                                                                          | Rolnictwo i łowiectwo                                                                                   | 010 | 762 433,75       | 767 496,21            |
| 2.                                                                                          | Transport i łączność                                                                                    | 600 | 1 772 415,00     | 1 941 127,02          |
| 3.                                                                                          | Kultura fizyczna                                                                                        | 926 | 25 000,00        | 25 000,00             |
| 4.                                                                                          | Gospodarka mieszkaniowa                                                                                 | 700 | 79 670,00        | 70 684,91             |
| 5.                                                                                          | Administracja publiczna                                                                                 | 750 | 58 620,00        | 58 699,20             |
| 6.                                                                                          | Urzędy naczelnych organów władzy                                                                        | 751 | 85 859,00        | 85 084,69             |
| 7.                                                                                          | Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej | 756 | 7 103 848,62     | 7 142 358,18          |
| 8.                                                                                          | Różne rozliczenia                                                                                       | 758 | 14 186 109,19    | 14 188 469,41         |
| 9.                                                                                          | Oświata i wychowanie                                                                                    | 801 | 479 689,00       | 461 946,90            |
| 10.                                                                                         | Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej                                      | 852 | 3 756 572,00     | 3 695 209,84          |
| 11.                                                                                         | Edukacyjna opieka wychowawcza                                                                           | 854 | 57 117,00        | 56 357,84             |
| 12.                                                                                         | Gospodarka komunalna i ochrona środowiska                                                               | 900 | 1 480 236,38     | 1 411 025,83          |
| 13.                                                                                         | Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa                                                      | 754 | 7 000,00         | 6 600,00              |
| 14.                                                                                         | Przetwórstwo przemysłowe                                                                                | 150 | 0,00             | 0,00                  |

### ➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Lelis uchwalony przez Radę Gminy na rok 2015 wynosi **35 051 433,53 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – **10 172 342,33 zł**,
- bieżące (pozostałe) – **24 879 091,20 zł**.

Wykonanie wydatków: **33 012 362,94 zł** co stanowi **94,18 %** planu, z tego:

- wydatki majątkowe – **9 752 717,19 zł**, co stanowi **95,88 %** planu.
- wydatki bieżące – **23 259 645,75 zł**, co stanowi **94,5 %** planu.

| <b>Wydatki w poszczególnych działach za 2015 r.</b> |                       |     |                  |                       |                      |
|-----------------------------------------------------|-----------------------|-----|------------------|-----------------------|----------------------|
| <b>Lp.</b>                                          | <b>Dział</b>          |     | <b>Plan [zł]</b> | <b>Wykonanie [zł]</b> | <b>Wykonanie w %</b> |
| 1.                                                  | Rolnictwo i łowiectwo | 010 | 1 064 625,75     | 922 769,15            | 86,68                |
| 2.                                                  | Transport i łączność  | 600 | 9 247 329,67     | 8 899 519,25          | 96,23                |

|     |                                                                    |     |               |               |       |
|-----|--------------------------------------------------------------------|-----|---------------|---------------|-------|
| 3.  | Gospodarka mieszkaniowa                                            | 700 | 163 365,98    | 149 533,12    | 91,53 |
| 4.  | Działalność usługowa                                               | 710 | -             | -             | -     |
| 5.  | Administracja publiczna                                            | 750 | 2 481 969,46  | 2 306 072,03  | 92,91 |
| 6.  | Urzędy naczelnych organów władzy                                   | 751 | 85 859,00     | 85 084,69     | 99,10 |
| 7.  | Różne rozliczenia                                                  | 758 | 260 000,00    | 7 910,51      | 3,04  |
| 8.  | Oświata i wychowanie                                               | 801 | 12 910 580,44 | 12 293 640,18 | 95,22 |
| 9.  | Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej | 852 | 4 550 170,00  | 4 354 962,02  | 95,70 |
| 10. | Gospodarka komunalna i ochrona środowiska                          | 900 | 2 365 938,30  | 2 253 537,46  | 95,24 |
| 11. | Informatyka                                                        | 720 | 160 264,00    | 157 599,27    | 98,33 |
| 12. | Przetwórstwo przemysłowe                                           | 150 | 11 036,19     | 11 036,19     | 100   |
| 13. | Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa                 | 754 | 474 088,00    | 447 590,27    | 94,41 |
| 14. | Obsługa długu publicznego                                          | 757 | 3 000,00      | 2 201,11      | 73,37 |
| 15. | Ochrona zdrowia                                                    | 851 | 131 050,00    | 76 068,80     | 58,04 |
| 16. | Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego                           | 921 | 950 381,12    | 890 521,10    | 93,70 |
| 17. | Kultura fizyczna                                                   | 926 | 113 758,62    | 80 755,13     | 70,99 |

Budżet Gminy za rok 2015 zamknął się deficytem w kwocie **2 998 946,09 zł.**, przy planowanym deficycie **5 093 513,59 zł** co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

### **Rok 2016**

#### ➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2016 r. wynosi **37 554 068,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie **2 507 548,69 zł**,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie **35 046 519,31 zł**.

Wykonanie dochodów: **37 638 774,59 zł** co stanowi **100,22 %** planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie **2 507 584,69 zł**, co stanowi **100 %** planu.
- dochody bieżące – w kwocie **35 131 189,90 zł**, co stanowi **100,24 %** planu.

| <b>Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2016 r.</b> |                                                                                                         |     |                  |                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------|-----------------------|
| <b>Lp.</b>                                                                                  | <b>Dział</b>                                                                                            |     | <b>Plan [zł]</b> | <b>Wykonanie [zł]</b> |
| 1.                                                                                          | Rolnictwo i łowiectwo                                                                                   | 010 | 588 056,59       | 600 458,14            |
| 2.                                                                                          | Transport i łączność                                                                                    | 600 | 1 807 102,93     | 1 807 086,11          |
| 3.                                                                                          | Kultura fizyczna                                                                                        | 926 | -                | -                     |
| 4.                                                                                          | Gospodarka mieszkaniowa                                                                                 | 700 | 12 900,00        | 13 938,28             |
| 5.                                                                                          | Administracja publiczna                                                                                 | 750 | 78 621,03        | 78 687,47             |
| 6.                                                                                          | Urzędy naczelnych organów władzy                                                                        | 751 | 9 416,00         | 9 308,42              |
| 7.                                                                                          | Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej | 756 | 7 536 861,24     | 7 634 671,84          |
| 8.                                                                                          | Różne rozliczenia                                                                                       | 758 | 14 653 215,24    | 14 662 631,45         |

|     |                                                                    |     |               |               |
|-----|--------------------------------------------------------------------|-----|---------------|---------------|
| 9.  | Oświata i wychowanie                                               | 801 | 1 094 235,00  | 1 066 899,83  |
| 10. | Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej | 852 | 10 966 970,00 | 10 947 336,57 |
| 11. | Edukacyjna opieka wychowawcza                                      | 854 | 38 004,00     | 37 351,52     |
| 12. | Gospodarka komunalna i ochrona środowiska                          | 900 | 710 542,00    | 722 185,33    |
| 13. | Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa                 | 754 | 30 000,00     | 30 000,00     |
| 14. | Przetwórstwo przemysłowe                                           | 150 | -             | -             |

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Lelis uchwalony przez Radę Gminy na rok 2016 wynosi **39 800 868,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – **7 387 414,58 zł**,
- bieżące (pozostałe) – **32 413 453,42 zł**.

Wykonanie wydatków: **37 982 021,66 zł** co stanowi **95,43 %** planu, z tego:

- wydatki majątkowe – **6 965 245,74 zł**, co stanowi **94,29 %** planu.
- wydatki bieżące – **31 016 775,92 zł**, co stanowi **95,7 %** planu.

| Wydatki w poszczególnych działach za 2016 r. |                                                                    |     |               |                |               |
|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-----|---------------|----------------|---------------|
| Lp.                                          | Dział                                                              |     | Plan [zł]     | Wykonanie [zł] | Wykonanie w % |
| 1.                                           | Rolnictwo i łowiectwo                                              | 010 | 1 162 350,02  | 1 025 925,99   | 88,27         |
| 2.                                           | Transport i łączność                                               | 600 | 3 544 035,00  | 3 241 274,60   | 91,46         |
| 3.                                           | Gospodarka mieszkaniowa                                            | 700 | 244 500,00    | 237 599,62     | 97,17         |
| 4.                                           | Działalność usługowa                                               | 710 | -             | -              | -             |
| 5.                                           | Administracja publiczna                                            | 750 | 2 670 319,00  | 2 378 924,24   | 89,08         |
| 6.                                           | Urzędy naczelnych organów władzy                                   | 751 | 9 416,00      | 9 308,42       | 98,86         |
| 7.                                           | Różne rozliczenia                                                  | 758 | 201 300,00    | 8 859,63       | 4,4           |
| 8.                                           | Oświata i wychowanie                                               | 801 | 15 694 864,42 | 15 312 896,28  | 97,57         |
| 9.                                           | Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej | 852 | 11 863 037,00 | 11 680 431,36  | 98,46         |
| 10.                                          | Gospodarka komunalna i ochrona środowiska                          | 900 | 1 984 387,56  | 1 816 244,39   | 91,53         |
| 11.                                          | Informatyka                                                        | 720 | 177 725,00    | 157 187,33     | 88,44         |
| 12.                                          | Przetwórstwo przemysłowe                                           | 150 | -             | -              | -             |
| 13.                                          | Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa                 | 754 | 517 300,00    | 458 112,42     | 88,56         |
| 14.                                          | Obsługa długu publicznego                                          | 757 | 770,00        | 770,00         | 100           |
| 15.                                          | Ochrona zdrowia                                                    | 851 | 99 910,00     | 77 677,12      | 77,75         |
| 16.                                          | Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego                           | 921 | 1 378 900,00  | 1 337 021,93   | 96,97         |
| 17.                                          | Kultura fizyczna                                                   | 926 | 195 750,00    | 185 365,38     | 94,7          |

Budżet Gminy za rok 2016 zamknął się deficytem w kwocie **343 247,07 zł.**, przy planowanym deficycie **2 246 800,00 zł** co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Podsumowując:

| <b>Wydatki i dochody budżetu Gminy Lelis zrealizowane w latach 2014 – 2016</b> |               |               |               |
|--------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|
| -                                                                              | <b>2014</b>   | <b>2015</b>   | <b>2016</b>   |
| Plan dochodów budżetu [zł]                                                     | 31 067 600,00 | 29 957 919,94 | 37 554 068,00 |
| Wykonanie dochodów [zł]                                                        | 30 689 934,60 | 30 013 416,85 | 37 638 774,59 |
| Plan wydatków budżetu [zł]                                                     | 34 696 300,00 | 35 051 433,53 | 39 800 868,00 |
| Wykonanie wydatków [zł]                                                        | 32 591 403,38 | 33 012 362,94 | 37 982 021,66 |
| Zamknięcie budżetu – deficytem [zł]                                            | 1 901 468,78  | 2 998 946,09  | 343 247,07    |
| Planowany deficyt [zł]                                                         | 3 628 700,00  | 5 093 513,59  | 2 246 800,00  |

### 8.1.2. Analiza środowiskowa.

#### ➤ Zasoby i warunki mieszkaniowe.

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. W latach 2014 - 2016 liczba budynków mieszkalnych w gminie Lelis wahała się: w 2014 r. – 1 998 szt., w 2015 r. – 2 054 szt., w 2016 r. – 2 099 szt. Jednocześnie z roku na rok wzrastała: liczba mieszkań w gminie, liczba izb mieszkalnych oraz ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie. Liczba oddanych budynków mieszkalnych do użytku: w 2014r. – 56 szt., w 2015r. – 58 szt., w 2016r. – 45 szt., w 2017r. – 33 szt.

Wzrosła natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

W latach 2014 – 2016 liczba rodzin w gminie, którym przyznano dodatek mieszkaniowy, malała, ale była na zbliżonym poziomie: 11 dla dwóch rodzin w 2014 r., 17 (1 354 zł) dla czterech rodzin w 2015 r., 2 w 2016 r. Natomiast wysokość kwot przeznaczonych na ten cel rosła: z 1 070 zł w 2014 r. do 1 144 zł w 2016 r.

W gminie występuje ciągły rozwój zabudowy indywidualnej, a w szczególności zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W latach 2014 – 2016 ilość wydanych pozwoleń na budowę waha się.

| <b>Rodzaj planowanej inwestycji</b>                                           | <b>Rok 2014</b> | <b>Rok 2015</b> | <b>Rok 2016</b> |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Budowa i rozbudowa budynku mieszkalnego jednorodzinnego                       | 55              | 43              | 56              |
| Budowa budynku inwentarskiego                                                 | 6               | 7               | 6               |
| Budowa budynku usługowego                                                     | 1               | 1               | 4               |
| Budowa budynku gospodarczego                                                  | 5               | 18              | 19              |
| Inne – sieci i przyłącza: wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne oraz drogi | 49              | 28              | 33              |
| <b>Razem</b>                                                                  | <b>116</b>      | <b>97</b>       | <b>118</b>      |

Nowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lokalizowana jest głównie wzdłuż istniejących i nowo wybudowanych dróg gminnych i powiatowych, jako uzupełnienie istniejącej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej. Duże znaczenie w wyborze lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jest korzystne położenie oraz dogodne połączenie komunikacyjne z miastami ościennymi.

Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenie gminy Lelis wynika w dużej mierze z tendencji osiedlania się ludności poza obszarami zurbanizowanymi.

Uchwalone oraz wydane dokumenty kształtujące procesy przestrzenne wskazują na przewagę funkcji mieszkaniowej, w związku z czym prognozuje się kontynuację dotychczasowego trendu w zakresie jej rozwoju. Proces ten w dalszym ciągu następować będzie na obszarach wzdłuż istniejących i nowo wybudowanych dróg gminnych i powiatowych.

#### ➤ **Bezdomność.**

Bezdomność w gminie Lelis jest jedynie zjawiskiem i nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie. W latach 2014 – 2016 liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka.

|                         | 2014 r. | 2015 r. | 2016 r. |
|-------------------------|---------|---------|---------|
| Liczba rodzin           | 2       | 3       | 1       |
| Liczba osób w rodzinach | 2       | 3       | 1       |

### **8.1.3. Analiza społeczna.**

#### ➤ **Rynek pracy.**

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

W latach 2014 – 2016 liczba osób bezrobotnych w gminie Lelis sukcesywnie malała: 2014 r. – 689 osób, 2015 r. – 615 osób, 2016 r. – 590 osób. Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety.

Programami aktywizującymi należy objąć zwłaszcza osoby młode z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzania doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Natomiast wobec osób pozostających długotrwałe bezrobotnych należy położyć szczególny nacisk na podniesienie lub zmianę posiadanych kwalifikacji zawodowych. Osobom powyżej 50 roku życia powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

#### ➤ **Działalność gospodarcza.**

Liczba wpisów do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) (liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy) w poszczególnych latach:

- 2010 r. – 76,
- 2011 r. – 77,
- 2012 r. – 68,
- 2013 r. – 66,
- 2014 r. – 84,
- 2015 r. – 53.
- 2016 r. – 46.

Biorąc pod uwagę powyższe, w gminie Lelis występuje tendencja zakładania i otwierania nowych przedsiębiorstw.

## ➤ **Pomoc społeczna.**

Zadania pomocy społecznej w gminie Lelis wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie. Instytucja pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Priorytetowym zadaniem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości a także zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Jednocześnie pomoc społeczna powinna podejmować działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy następującą pomoc:

- świadczenia pieniężne:
  - zasiłek stały,
  - zasiłek okresowy,
  - zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy.
- świadczenia niepieniężne:
  - praca socjalna,
  - składki na ubezpieczenie zdrowotne,
  - składki na ubezpieczenie społeczne,
  - pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
  - sprawienie pogrzebu,
  - posiłek,
  - niezbędne ubranie,
  - usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz rodzinnych domach pomocy,
  - specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
  - pobyt i usługi w domu pomocy społecznej.

W latach 2014 – 2016 wysokość środków finansowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej (bez asystenta i wsparcia rodzin zastępczych) na pomoc mieszkańcom gminy stopniowo wzrastała: z 351 055 zł w 2014 r., 381 901 zł w 2015 r., do 423 855 zł w 2016 r.

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielenie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków celowych, zasiłków stałych, usług opiekuńczych, posiłków i odpłatności za DPS.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez Ośrodek Pomocy Społecznej wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2014 – 2016:

| -                                                                        | 2014   | 2015   | 2016   |
|--------------------------------------------------------------------------|--------|--------|--------|
| Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie                        | 362    | 322    | 253    |
| Liczba rodzin                                                            | 209    | 182    | 160    |
| Liczba osób w rodzinach                                                  | 705    | 589    | 483    |
| Udział osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy | 7,59 % | 6,28 % | 5,10 % |

W analizowanym okresie liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie z roku na rok sukcesywnie malała.

**8.2. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.**

Liczba mieszkańców gminy Lelis ulega systematycznemu wzrostowi. Wzrost ludności odnotowuje się we wszystkich miejscowościach z wyjątkiem Szkwy i Szafarni, gdzie spadek liczby mieszkańców waha się w granicach kilku osób. Największy wzrost liczby mieszkańców odnotowano w miejscowości Białobiel, Łęg Przedmiejski i Łęg Starościński.

| <b>Liczba osób</b>    | <b>2012 r.</b> | <b>2013 r.</b> | <b>2014 r.</b> | <b>2015 r.</b> | <b>2016 r.</b> |
|-----------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| Wiek przedprodukcyjny | 2 139          | 2 135          | 2 150          | 2 142          | 2 141          |
| Wiek produkcyjny      | 5 820          | 5 920          | 6 023          | 6 081          | 6 136          |
| Wiek poprodukcyjny    | 1 060          | 1 102          | 1 113          | 1 163          | 1 191          |
| <b>Razem</b>          | <b>9 019</b>   | <b>9 157</b>   | <b>9 286</b>   | <b>9 386</b>   | <b>9 468</b>   |

| <b>Ruch naturalny ludności w gminie Lelis w latach 2014 - 2016</b> |           |       |                    |
|--------------------------------------------------------------------|-----------|-------|--------------------|
| Rok                                                                | Urodzenia | Zgony | Przyrost naturalny |
| 2014                                                               | 127       | 76    | 51                 |
| 2015                                                               | 127       | 76    | 51                 |
| 2016                                                               | 110       | 56    | 54                 |

W gminie nastąpi zwiększenie prognozowanej liczby mieszkańców ze względu na przeznaczenia nowych terenów mieszkaniowych oraz usługowych. Planowane nowe zespoły osiedleńcze związane przyrostem liczby mieszkańców wpisują się w perspektywę wzrostu zaludnienia gminy.

**8.3. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.**

➤ **Sieć komunikacyjna.**

System komunikacyjny na terenie gminy Lelis stanowią drogi: krajowa, powiatowe, gminne i rowerowe. Zakłada się budowę nowych dróg gminnych oraz remonty odcinków pozostałych dróg, które są w złym stanie technicznym.

➤ **Infrastruktura techniczna.**

Odprowadzanie ścieków.

Liczba oczyszczalni ścieków: 1 szt. w Lelisie (z miejscowości: Białobiel, Siemnocha, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński - Walery ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Ostrołęce),

Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej – 640,

Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych (stan na koniec 2016r.):

- zbiorniki bezodpływowe – 1 394,
- oczyszczalnie przydomowe – 65.

Zaopatrzenie w wodę.

Liczba SUW (Stacji Uzdatniania Wody) (ozn. na rys. Studium: tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę – WZ): Dąbrówka – 1 szt., Gnaty – 1 szt. (1 stacja, ale 2 studnie), Olszewka – 1 szt., Lelis – 1 szt.

Łączna długość sieci wodociągowej: 132,0 km.

Liczba budynków korzystających z sieci wodociągowej – 1 701.

#### Zaopatrzenie w gaz.

Liczba stacji redukcyjno – pomiarowych: 1 szt. - Gibałka

Liczba przepompowni gazu: 2 szt. – Łęg Przedmiejski (na terenie miasta Ostrołęki przy granicy z Łęgiem Przedmiejskim) i Obierwia.

Łączna długość sieci gazowej: 43,03 km.

| <b>Ilość zrealizowanych inwestycji</b> |                 |                 |                 |
|----------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>Rodzaj inwestycji</b>               | <b>Rok 2014</b> | <b>Rok 2015</b> | <b>Rok 2016</b> |
| Budowa i przebudowa dróg               | 8,795           | 10,041          | 2,576           |
| Budowa sieci wodociągowych             | 4,5             | 0               | 3,7             |
| Budowa sieci kanalizacji sanitarnej    | 1,0             | 0               | 0,4             |

#### Planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej:

- opartej o oczyszczalnię ścieków w Lelisie dla wsi: Nasiadki, Szafarczyska, Długi Kąt i Łęg Starościński,
- opartej o oczyszczalnię ścieków o planowanej lokalizacji na terenie gminy Kadzidło - dla wsi Obierwia, Szwendrowy Most, Olszewka, Szafarnia, Łodziska i Gibałka.

#### Planowana jest rozbudowa sieci wodociągowej:

- we wsi Gibałka - z wodociągu w Łodziskach lub Szafarni,
- we wsi Kurpiewskie – z wodociągu gminnego,
- we wsi Gąski i Kurpiewskie - z ujęcia wody w m. Dąbrówka
- w Olszewce, Gnatach i Dąbrówce - rozbudowa i modernizacja wodociągów zasilanych z SUW (Stacji Uzdatniania Wody).

#### Planowana jest rozbudowa sieci gazowej:

- na odcinkach:
  - o z Obierwi do wsi Olszewka i Szwendrowy Most,
  - o z Lelisa do wsi Długi Kąt,
  - o z Lelisa do wsi Nasiadki i Szafarczyska,
  - o z Nasiadek do wsi Dąbrówka, Płoszyce i Szkwa.
- budowa linii średniego ciśnienia ze stacji redukcyjno pomiarowej „Gibałka” zasilającej wieś Dylewo oraz wsie w południowej części gminy Kadzidło.
- planowany międzynarodowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 /MOP 8,4 MPa wraz ze strefą ochronną 12m.

Planowana jest budowa urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (fotowoltaika) o mocy przekraczającej 100 kW – w miejscowości Gnaty.

### ➤ **Infrastruktura społeczna.**

Infrastrukturę społeczną w gminie Lelis stanowią następujące usługi socjalne i kulturalne: Urząd Gminy, Urząd Stanu Cywilnego w Lelisie, Punkt Kasowy Banku, Ośrodek Pomocy Społecznej, Ochotnicza Straż Pożarna, Urząd Pocztowy, Przedszkole Samorządowe, klasy „zerowe” (oddziały przedszkolne), szkoły podstawowe, Zespół Szkół w Lelisie, boiska sportowe, sala gimnastyczna, place zabaw, gospodarstwa agroturystyczne, Gminny Ośrodek Zdrowia w Lelisie, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Dąbrówce, Poradnia Stomatologiczna w Lelisie, Centrum Kultury – Biblioteki i Sportu w Lelisie, Ośrodek Etnograficzny, ścieżka przyrodniczo - leśna od Kadzidła do rezerwatu „Olsy Płoszyckie”, kościoły, cmentarze parafialne.

Planowana jest budowa boisk sportowych przy szkole w Olszewce. Planowane są również miejsca rekreacji m.in. w Łęgu Starościńskim, Długim Kącie, Kurpiewskich, Łodziskach, Szwendrowym Moście, wyposażone w place zabaw, siłownie zewnętrzne.

Są to zespoły urządzeń publicznych zaspokajające potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności.

#### 8.4. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Przedmiotem opracowania jest zmiana przeznaczenia istniejącego na tereny inwestycyjne, do których należą tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej. Wskazano również obszary do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

Na obszarze gminy Lelis obowiązują obecnie dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis, opracowany w skali 1:5000 i w skali 1:10000 - Uchwała Nr VII/41/03 Rady Gminy Lelis z dnia 28 sierpnia 2003 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki na terenie gminy Lelis - Uchwała Nr XXXV/270/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 listopada 2014 r.

| <b>Bilans i przeznaczenie terenów – stan istniejący i projektowany</b> |                             |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                               |                                                            |
|------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| <b>Lp</b>                                                              | <b>Sym-bol</b>              | <b>Przeznaczenie terenu</b>                                                                                                                                                                                                                                       | <b>Powierzchnie istniejących terenów [ha] - uwarunkowania</b> | <b>Powierzchnie projektowanych terenów [ha] - kierunki</b> |
| 1                                                                      | MN                          | tereny istniejącej zabudowy (zagrodowo – mieszkaniowej)                                                                                                                                                                                                           | 450,00                                                        | 450,00                                                     |
| 2                                                                      | MN                          | tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązującym mpzp (na terenach rolnych)                                                                                                                                                                                       | 1 274,00                                                      | 0                                                          |
| 3                                                                      | RMN                         | tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej                                                                                                                                                                                                                         | 0                                                             | 1 512,65                                                   |
| 4                                                                      | U                           | tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej                                                                                                                                                                                                      | 25,50                                                         | 36,50                                                      |
| 5                                                                      | P                           | tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej                                                                                                                                                                                                                        | 6,50                                                          | 6,50                                                       |
| 6                                                                      | R                           | tereny rolne                                                                                                                                                                                                                                                      | 9 608,00                                                      | 9 388,10                                                   |
| 7                                                                      | ZL                          | grunty leśne                                                                                                                                                                                                                                                      | 7 305,00                                                      | 7 311,95                                                   |
| 8                                                                      | ZLz                         | tereny przeznaczone pod zalesienie                                                                                                                                                                                                                                | 73,00                                                         | 28,30                                                      |
| 9                                                                      | WS                          | rzeki, cieki, rowy, zbiorniki wodne                                                                                                                                                                                                                               | 335,00                                                        | 335,00                                                     |
| 10                                                                     | -                           | tereny komunikacji (drogi)                                                                                                                                                                                                                                        | 352,00                                                        | 352,00                                                     |
| 11                                                                     | IN, RU, ZC, OS, WZ, KS, WZP | tereny różne:<br>- tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej,<br>- tereny obsługi rolnictwa,<br>- teren cmentarza,<br>- oczyszczalnia ścieków,<br>- tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę,<br>- tereny parkingów leśnych,<br>- wysypisko żużlu i popiołu | 210,00                                                        | 210,00                                                     |

|              |     |                                                                                                        |                  |                  |
|--------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|------------------|
|              |     | zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A.                                                              |                  |                  |
| 12           | OZE | obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – fotowoltaika. | 0                | 8,00             |
| <b>Razem</b> |     |                                                                                                        | <b>19 639,00</b> | <b>19 639,00</b> |

Z powyższego bilansu wynika, że:

- bez zmian powierzchniowych pozostały tereny ozn. symbolami: MN (tereny istniejącej zabudowy), P, WS, tereny komunikacji oraz tereny różne: IN, RU, ZC, OS, WZ, KS i WZP;
- pomniejszona została powierzchnia terenów ozn. symbolem: R, ZLz.
- zaprojektowano nowe tereny ozn. symbolami: OZE - fotowoltaika (zlokalizowane na terenach rolnych);
- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolami:
  - o U – wzrost powierzchni o 11 ha;
  - o ZL – wzrost powierzchni o 6,95 ha;
- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolem RMN na planszy „kierunki” w odniesieniu do powierzchni terenów ozn. symbolem MN (tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązującym mpzp) – na planszy „uwarunkowania” – wzrost powierzchni o 238,65 ha.

Tereny ozn. symbolem **RMN** to:

- o tereny zabudowy mieszkaniowej wg planu miejscowego, pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią,
- o wnioski złożone do Studium,
- o projektowane tereny – uzupełnienie istniejącej zabudowy wynikające z funkcji terenu.

Z powyższych bilansów wynika, że powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę (U oraz RMN), przedstawionych na planszy „kierunków”, wzrosła o  $11 + 238,65 = 249,65$  ha, tj. o 19 %. Powierzchnia ta wyraża zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikającą z programu rozwoju gminy. Ponadto przewidziano rezerwę terenu pod **OZE** - obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych (fotowoltaika) – na terenach R.

#### 8.4.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

Z powyższych analiz wynika, że zapotrzebowanie na nową zabudowę kształtuje się w następujący sposób:

- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolami:
  - o U – wzrost powierzchni o 11 ha;
  - o ZL – wzrost powierzchni o 6,95 ha;
- zaprojektowano nowe tereny ozn. symbolami:
  - o OZE (fotowoltaika) – teren o powierzchni 8 ha,
  - o RMN – 1 512,65 ha (powierzchnia terenu wynikająca: z terenów zabudowy mieszkaniowej wg planu miejscowego pomniejszonych w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią, ze

złożonych wniosków do Studium oraz projektowanych terenów stanowiących uzupełnienie istniejącej zabudowy wynikające z funkcji terenu).

#### 8.4.2. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.

| Lp. | Symbol – funkcja zabudowy | Powierzchnia terenu [ha] | Chłonność terenu – ilość działek |
|-----|---------------------------|--------------------------|----------------------------------|
| 1   | RMN                       | 1 512,65                 | 15 126                           |
| 2   | U                         | 36,50                    | 121                              |
| 3   | P                         | 6,50                     | 13                               |

#### 8.4.3. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

| Chłonność obszarów przeznaczonych w mpzp pod zabudowę |                           |                          |                                              |                                         |                                                     |
|-------------------------------------------------------|---------------------------|--------------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| Lp.                                                   | Symbol – funkcja zabudowy | Powierzchnia terenu [ha] | Powierzchnia zabudowana – zainwestowana [ha] | Pozostałe tereny do zainwestowania [ha] | Chłonność terenu – ilość działek (szt.) / pow. (ha) |
| 1                                                     | MM + MR/MN                | 1 274,00                 | 764,40                                       | 509,60                                  | 5 096 szt.                                          |
| 2                                                     | U                         | 25,50                    | 15,30                                        | 10,20                                   | 34 szt.                                             |
| 3                                                     | PP                        | 6,50                     | 6,5                                          | 0                                       | 0                                                   |
| 4                                                     | WZ                        | 24,02                    | 24,02                                        | 0                                       | 0                                                   |
| 5                                                     | TO + TG                   | 1,22                     | 1,22                                         | 0                                       | 0                                                   |
| 6                                                     | TK                        | 1,90                     | 0                                            | 1,90                                    | 1,90 ha                                             |
| 7                                                     | RU                        | 1,23                     | 1,23                                         | 0                                       | 0                                                   |

| Lp. | Chłonność obszarów MM + MR/MN przeznaczonych w mpzp pod zabudowę pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią |            |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1   | MM + MR/MN przeznaczone w mpzp pod zabudowę [ha]                                                                                                                                   | 1 274,00   |
| 2   | MM + MR/MN położone na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią [ha]                                                                                            | 406,15     |
| 3   | MM + MR/MN pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią [ha]                                                  | 867,85     |
| 4   | Powierzchnia zabudowana – zainwestowana [ha]                                                                                                                                       | 764,40     |
| 5   | Pozostałe tereny do zainwestowania [ha]                                                                                                                                            | 103,45     |
| 6   | Chłonność terenu – ilość działek (szt.)                                                                                                                                            | 1 034 szt. |

Oznaczenie symboli:

- MM – tereny zabudowy mieszkaniowej mieszanej,
- MR/MN – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej,
- U – tereny usług z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej,
- PP – tereny działalności produkcyjnej,
- WZ – tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę,
- TO – tereny gospodarki odpadami,
- TG – tereny urządzeń gazownictwa i gazociągów wysokiego ciśnienia,

- TK – tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- RU – tereny obsługi gospodarki rolnej.

#### 8.4.4. Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy.

| Projektowane powierzchnie przeznaczone pod zabudowę |                                                                      |                                                                                                                                                     |                                   |            |                                                   |
|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|------------|---------------------------------------------------|
| Lp.                                                 | Rodzaj zabudowy - symbol                                             | Istniejąca zabudowa oraz zabudowa wg mpzp pomniejszona w wyniku zakazu zabudowy na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią [ha] | Projektowana zabudowa [ha]        | Razem [ha] | Całkowita chłonność terenu – ilość działek [szt.] |
| 1                                                   | Tereny zabudowy mieszkaniowej – MN / RMN                             | 450 + 867,85 = <b>1 317,85</b>                                                                                                                      | 1 512,65 - 867,85 = <b>644,80</b> | 1 962,65   | 19 626                                            |
| 2                                                   | Tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - U | 25,50                                                                                                                                               | 11                                | 36,50      | 121                                               |

#### 8.4.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy.

Finansowanie inwestycji z zakresu wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej służących realizacji zadań własnych gminy, dokonywane jest z wydatków budżetowych.

Nowe tereny budowlane wyznaczone w Studium zostały usytuowane w sposób, który umożliwia dla ich podstawowej obsługi wykorzystanie istniejącego układu komunikacyjnego, wyposażonego w sieci infrastruktury technicznej oraz dróg zaplanowanych w dotychczasowych i obowiązujących dokumentach planistycznych, a tym samym uwzględnionych już w możliwościach finansowania przez gminę jako jej zadania własne.

W przypadku realizacji dróg publicznych jednocześnie zakłada się budowę uzbrojenia, które finansowane jest przez gminę jako zadanie własne w ograniczonym zakresie – zależnie od gestorów i z możliwością zawierania porozumień finansowych.

Ponadto przyjęto, że tereny wyznaczone w Studium jako nowe tereny inwestycji mieszkaniowych czy usługowych nie skutkują w całości koniecznością realizowania zadań własnych gminy i zwiększania jej obciążeń finansowych. Można przypuszczać, że realizacja Studium odbywać się będzie etapowo, a plany miejscowe w sposób planowy będą uchwalane w ramach strategicznego działania gminy, nie powodując nadmiernych kolizji w budżecie i dodatkowych, ponadprzeciętnych wydatków.

Na uwadze należy również mieć, iż plany miejscowe nie posiadają harmonogramu realizacji i należy odpowiednio reagować na obserwowane zjawiska demograficzne, wyprzedzając trendy i przygotowując prawo miejscowe dla nowych terenów.

W zakresie infrastruktury społecznej gmina nieustannie i priorytetowo realizuje program jej rozbudowy i dostosowywania do dynamicznie zmieniających się potrzeb.

#### **8.4.6. Wyniki analizy zapotrzebowania na nową zabudowę.**

Docelowo, na terenie gminy Lelis wzrośnie powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz nieznacznie pod zabudowę usługową. Powierzchnia ta wyraża zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikającą z potrzeb i programu rozwoju gminy.

Mając na celu ochronę ładu przestrzennego, racjonalne wykorzystanie przestrzeni oraz stymulując rozwój zwartej zabudowy, nową zabudowę lokalizowano w ścisłym związku z istniejącą zabudową, z wykorzystaniem istniejących układów komunikacyjnych, nie tworząc nowych jednostek osadniczych.

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę wzięto pod uwagę:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat,
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%,
- wzrost liczby mieszkańców w perspektywie nie dłuższej niż 30 lat.

#### **9. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów**

Na obszarze gminy dominują dwie formy władania: własność osób fizycznych i skarbu Państwa. Skarb Państwa zarządza ponad 36 % powierzchni gminy – są to głównie lasy i grunty leśne oraz wody. We władaniu osób fizycznych znajduje się 62,8 % obszaru gminy.

Samorząd gminy dysponuje niewielką powierzchnią gminy - 1,2 %. Są to grunty pod obiektami samorządu (urząd gminy, szkoły) oraz drogami gminnymi.

#### **10. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.**

Na terenie gminy znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

##### **10.1. Rezerwaty:**

- Rezerwat przyrody „Olsy Płoszyckie”

Rezerwat "Olsy Płoszyckie" położony jest w północno - wschodniej części gminy Lelis, w obrębie geodezyjnym miejscowości Długi Kąt, niedaleko wsi Płoszyce. Powierzchnia rezerwatu "Olsy Płoszyckie" wynosi 140,86 ha, z czego 139,61 ha stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Ostrołęka oraz 1,25 ha własności prywatnej, w tym 137,98 zajmują drzewostany, 0,33 ha - łąki ha i 2,55 ha linie podziału powierzchniowego. Całkowita długość granicy rezerwatu wynosi 7,6 km.

##### **10.2. Obszary Natura 2000:**

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Doliny Dolnej Narwi PLB 140014

Obszar obejmuje południowo - wschodnią część gminy, wzdłuż granicy z miastem Ostrołęka, gminą Rzekuń i gminą Miastkowo (woj. podlaskie).

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Doliny Omulwi i Płodownicy PLB 140005

Obszar obejmuje niewielki teren w południowo - zachodniej części gminy, wzdłuż granicy z gminą Olszewo - Borki, gminą Baranowo i na małym odcinku - z gminą Kadzidło.

### 10.3. Pomniki przyrody.

Wg Rozporządzenia Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrołęckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. 2008 r. Nr 29, poz. 1073), w gminie Lelis powinno znajdować się 5 pomników przyrody, które zostały zestawione w poniższej tabeli. Informacje te nie są zgodne ze stanem obecnym. Brakuje pomnika nr 3 - dwupniowego jałowca we wsi Łodziska. Rozbieżność istnieje także, w przypadku pomnika nr 5 - grupa drzew we wsi Białobiel. Brak jest brzozy brodawkowatej wchodzącej w skład tego pomnika przyrody.

| Lp. | Gatunek                                                | Lokalizacja                                                 |
|-----|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| 1   | lipa drobnolistna                                      | Dąbrówka, przy zabytkowym kościele                          |
| 2   | jałowiec pospolity                                     | Długi Kąt, dz. nr 720                                       |
| 3   | jałowiec pospolity (2-pniowy) - brak                   | Łodziska, dz. nr 2                                          |
| 4   | brzoza brodawkowata                                    | Łodziska, Leśnictwo Łodziska, oddział 211 k, dz. nr 430.    |
| 5   | brzoza brodawkowata - brak, sosna zwyczajna (2-pniowa) | Białobiel, dz. nr 142/43, teren (dawnej) Szkoły Podstawowej |

W stosunku do pomników przyrody zakazuje się m.in.:

- wycinania, niszczenia i nacinania drzew,
- uszkodzania pąków kwiatów, owoców i liści,
- umieszczania napisów, znaków i tablic,
- wzniecania ognia,
- wznoszenia budowli w promieniu 15m od pnia drzew.

### 10.4. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Lelis występują gatunki zwierząt, roślin i grzybów objęte ochroną gatunkową ścisłą i częściową. Występują:

- stanowiska grzybów i roślin objętych ochroną ścisłą,
- gatunki ptaków z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej,
- gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000,
- inne cenne gatunki ptaków.

Ze względu na bardzo licznie występujące, na terenie gminy Lelis, gatunki chronione fauny i flory oraz siedliska przyrodnicze, nie zostały one pokazane na załącznikach graficznych Studium. Zamieszczenie na planszach Studium lokalizacji wszystkich gatunków chronionych spowodowałoby, iż plansze te stałyby się bardzo nieczytelne i nie przekazałyby właściwych informacji na nich zawartych.

Wszystkie zinwentaryzowane formy ochrony zostały szczegółowo wymienione i wskazane na załącznikach graficznych sporządzonych do opracowań pn.: „Opracowanie Ekofizjograficzne dla gminy Lelis” oraz „Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Lelis” z 2017r.

Poza wyżej wymienionymi: rezerwatami, obszarami Natura 2000, pomnikami przyrody i gatunkami chronionymi, na terenie gminy Lelis nie występują inne formy ochrony przyrody.

### **10.5. Korytarze ekologiczne.**

Korytarze ekologiczne nie są w Polsce objęte ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016r., poz. 2134, z późn. zm.), nie są więc obszarami chronionymi. Jednak cele ochrony przyrody są realizowane m.in. przez opracowywanie szlaków migracyjnych gatunków chronionych. Korytarze ekologiczne (migracyjne) należy więc uznać za ważne narzędzie wspomagające ochronę przyrody w naszym kraju.

Głównym celem sieci korytarzy migracyjnych (ekologicznych) jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych, umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali kraju i Europy oraz ochrona i odbudowa różnorodności biologicznej zarówno na obszarach Natura 2000, jak i innych terenach o dużej wartości przyrodniczej. Wyróżniono dwa typy korytarzy ekologicznych tj. korytarze główne o znaczeniu międzynarodowym oraz uzupełniające o znaczeniu krajowym.

Przebieg korytarzy ekologicznych został zaktualizowany w roku 2012 przez zespół ekspertów z Instytutu Badań Ssaków PAN w Białowieży. Jego szczegółowość pozwala na wykorzystanie go w celach planistycznych na poziomie gminy.

W sieć korytarzy ekologicznych włączone jest ok. 75% powierzchni gminy. Największy udział (ok. 60% powierzchni gminy) ma obszar Kurpie Zachodnie, a najmniejszy (udział mniej niż 0,5%) Dolina Środkowej Narwi. Pozostałe dwa to obszary: Dolina Dolnej Narwi i Kurpie Wschodnie.

### **10.6. Lasy ochronne.**

Na terenie Leśnictwa Lelis, w pobliżu wsi Lelis, na powierzchni ok. 5,5 ha znajduje się starodrzew sosnowy, podlegający ochronie jako las glebochronny.

Lasy glebochronne zabezpieczają gleby przed erozją i wysuszeniem, a także zabezpieczają cieki, zbiorniki wodne i wododziały. Chronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obsypywaniem się skał, ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków.

## **11. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.**

W północnej części gminy, w okolicy wsi Długi Kąt i Płoszyce, znajduje się pięć obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych.

## **12. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.**

Na terenie gminy Lelis nie występują udokumentowane: złoża kopalin, zasoby wód podziemnych, ani kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

## **13. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.**

Na terenie gminy Lelis nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

## 14. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

### 14.1. Komunikacja.

Przez zachodnią część gminy przebiega droga krajowa nr 53 relacji Ostrołęka - Olsztyn stanowiąca trasę wyjazdową na Mazury dla Ostrołęki oraz dla aglomeracji warszawskiej. Jest to droga główna ruchu przyśpieszonego obsługująca ruch tranzytowy na północ kraju. W niewielkim tylko stopniu utrudnia komunikację wewnątrz gminy, natomiast zapewnia dobre powiązanie zewnętrzne mieszkańcom gminy.

System dróg powiatowych zapewnia połączenie komunikacyjne Ostrołęki z północno - wschodnią częścią województwa mazowieckiego.

Południowa część gminy, położona przy trasie Ostrołęka - Lelis (do wsi Białobiel) obsługiwana jest przez miejską komunikację Ostrołęki. Jakość dróg, zarówno krajowych jak i powiatowych, nie jest dostosowana do ciągle wzrastającego natężenia ruchu.

Trasy komunikacji PKS mają układ promienisty i zbiegają się w jednym punkcie, jakim jest przeprawa mostowa na Narwi w Ostrołęce. Jedyne połączenie tej trasy biegnie przez centralny obszar gminy po trasie: Obierwia, Łodziska, Lelis, Nasiadki, Dąbrówka. Tylko na trasie Ostrołęka - Olsztyn kursują autobusy pośpieszne, pozostałe linie mają charakter lokalny i komunikują poszczególne wsie leżące wzdłuż tras z Ostrołęką oraz miejscowością gminną. W strefie dojścia do przystanku PKS o promieniu 1 km mieszka około 78% mieszkańców gminy. W najniekorzystniejszym przypadku odległość od najbliższego przystanku PKS nie przekracza 3,3 km.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Lelis:

| Lp. | Numer drogi | Nazwa ciągu drogowego                              |
|-----|-------------|----------------------------------------------------|
| 1   | 2522 W      | Golanka - Grale - Dąbrówka - Szkwa                 |
| 2   | 2523 W      | Golanka - Grale - Nasiadki                         |
| 3   | 2524 W      | Lelis - Długi Kąt - Kadzidło                       |
| 4   | 2525 W      | Kadzidło - Brzozówka - Szafarnia                   |
| 5   | 2526 W      | Nowe Dylewo - Gibalka - Lelis                      |
| 6   | 2534 W      | Dylewo - Obierwia                                  |
| 7   | 2535 W      | od drogi nr 53 - Obierwia                          |
| 8   | 2536 W      | od drogi nr 53 - Obierwia - Chudek - Baranowo      |
| 9   | 2537 W      | Łodziska - Lelis - Gąski - granica województwa     |
| 10  | 2538 W      | Ostrołęka - Białobiel - Durlasy                    |
| 11  | 2539 W      | Ostrołęka - Łęg Starościński - Kurpiewskie - Szkwa |
| 12  | 2540 W      | Łęg Starościński - Szafarczyka - Nasiadki          |
| 13  | 2541 W      | Łęg Starościński - Góry - Kurpiewskie              |
| 14  | 2584 W      | Olszewka - Przyszań                                |

Wykaz ważniejszych dróg gminnych na terenie gminy Lelis:

| Lp. | Numer drogi | Lokalizacja drogi                                                                                                                    |
|-----|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1   | 2819002     | Olszewka-Łazy                                                                                                                        |
| 2   | 2819003     | Obierwia – Aleksandrowo - Smoliska                                                                                                   |
| 3   | 2819004     | Smoliska-Kurzyska                                                                                                                    |
| 4   | 2819005     | Szwendrowy Most-Białobrzeg                                                                                                           |
| 5   | 819008      | od dr.(Łodziska-Gąski)-Długi Kąt                                                                                                     |
| 6   | 2819009     | Białobiel-Antonie                                                                                                                    |
| 7   | 2819010     | od dr.(Białobiel-Durlasy)-Siemnocha-Szwendrowy Most                                                                                  |
| 8   | 2819011     | Siemnocha-Antonie                                                                                                                    |
| 9   | 2819012     | od dr.(Ostrołęka-Łęg-Kurpiewskie)-Kurpiewskie Stare-Mierzejewo                                                                       |
| 10  | 2819013     | od dr.(Ostrołęka-Łęg-Kurpiewskie)-Łęg Walery                                                                                         |
| 11  | 2819014     | Księży Las-Łęg Celowizna                                                                                                             |
| 12  | 2819015     | Łęg Walery-Łęg Celowizna                                                                                                             |
| 13  | 2819016     | Łęg Starościński-Kurpiewskie Nowe-Dąbrówka Kolonia                                                                                   |
| 14  | 2819017     | od dr.(Łodziska-Lelis-Gąski)-Dąbrówka                                                                                                |
| 15  | 2819018     | Bienduska-Gąski-Przecznik-Brzozowa                                                                                                   |
| 16  | 2819019     | Kurpiewskie Nowe-Nasiadki                                                                                                            |
| 17  | 2819020     | od dr.(Ostrołęka-Łęg-Kurpiewskie)-Korodowina Gnaty-Jeglijny-do dr.(Ostrołęka-Durlasy-Lelis)                                          |
| 18  | 28133       | Nowe Dylewo-Gibalka-Lelis(odcinek Gibalka-Ropelicha-Lelis)                                                                           |
| 19  | 28132       | Kadzidło-Brzozówka-Długi Kąt(odcinek Brzozówka-Długi Kąt)                                                                            |
| 20  | 28131       | Lelis-Długi Kąt-Kadzidło(korekta odcinka przez Tatary)                                                                               |
| 21  | b.n.        | Durlasy-Przewrotna Góra                                                                                                              |
| 22  | b.n.        | Lelis-kol. Dąbrowa                                                                                                                   |
| 23  | bn          | Łęg Przedmiejski-Białobiel (dz. nr ew. 911 obr. Łęg Przedmiejski, dz. nr ew. 245/2 obr. Białobiel i dz. nr ew. 194/2 obr. Białobiel) |
| 24  | bn          | Łęg Siedliska-Łęg Pyskły (dz. nr ew. 296, 530/4, 305/1)                                                                              |
| 25  | bn          | od drogi powiatowej (Szwendrowy Most - Obierwia - Baranowo) - Olszewka kol. Chrusty                                                  |
| 26  | bn          | od drogi powiatowej (Ostrołęka - Łęg - Kurpiewskie) - Gnaty - do drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy)                  |
| 27  | bn          | od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) - Białobiel ul. Leśna - Zabrodzie                                              |
| 28  | bn          | od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) Białobiel ul. Przemysłowa                                                      |
| 29  | bn          | od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) - Białobiel ul. Makowa                                                         |
| 30  | bn          | od drogi powiatowej (Ostrołęka - Łęg - Kurpiewskie) - Łęg Przedmiejski kol. Baczewskie                                               |
| 31  | bn          | od drogi powiatowej (Ostrołęka - Łęg - Kurpiewskie) - Łęg Przedmiejski kol. Jeżyły - kol. Siedliska                                  |
| 32  | bn          | Łęg Starościński kol. Mała Wioska                                                                                                    |
| 33  | bn          | od drogi powiatowej (Nasiadki - Szafarczyska) - Szafarczyska Kolonia                                                                 |
| 34  | bn          | od drogi powiatowej (Łodziska - Lelis - Gąski) - Lelis ul. Przemysłowa                                                               |
| 35  | bn          | od drogi powiatowej (Łodziska - Lelis - Gąski) - Lelis ul. Szkolna                                                                   |
| 36  | bn          | od drogi powiatowej (Łodziska - Lelis - Gąski) - Lelis ul. Sosnowa - do                                                              |

|    |    |                                                                                                  |
|----|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |    | drogi powiatowej (Lelis - Długi Kąt - Kadzidło)                                                  |
| 37 | bn | od drogi powiatowej (Lelis - Długi Kąt - Kadzidło) - Długi Kąt                                   |
| 38 | bn | od drogi gminnej (Białobiel - Antonie) - Białobiel ul. Daliowa                                   |
| 39 | bn | od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) - Białobiel ul. Łąkowa - ul. Tęczowa       |
| 40 | bn | od drogi gminnej nr 250610W - Siemnocha - Białobiel                                              |
| 41 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - Białobiel ul. Zacisza                                             |
| 42 | bn | od drogi powiatowej nr 2537W - Durlasy - do drogi powiatowej nr 2538W                            |
| 43 |    | od drogi powiatowej nr 2538 W - Łodziska - Dylewo                                                |
| 44 | bn | od drogi krajowej nr 53 - Szwendrowy Most - do drogi powiatowej nr 2536W                         |
| 45 | bn | od drogi powiatowej nr 2525W Gibalka - Brzozówka                                                 |
| 46 | bn | od drogi gminnej nr 250621W - Długi Kąt - do drogi gminnej nr 250608W                            |
| 47 | bn | od drogi powiatowej nr 2537W - Lelis ul. Wesola                                                  |
| 48 | bn | od drogi powiatowej nr 2537W - Nasiadki do drogi powiatowej nr 2540W                             |
| 49 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W Łęg Dziergowskie - Suliki - Celowizna - do drogi gminnej nr 250614W |
| 50 | bn | od drogi gminnej nr 250630W - Białobiel ul. Astrowa - do drogi gminnej nr 250632W                |
| 51 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - Kurpiewskie Kozówki                                               |
| 52 | bn | od drogi powiatowej nr 2525W - Szafarnia                                                         |
| 53 | bn | od drogi powiatowej nr 2525W - Szafarnia - kol. Ciernie                                          |
| 54 | bn | od drogi pow. Nr 2539W - Łęg Przedmiejski Dziergowskie - Baczewskie - Siedliska                  |
| 55 | bn | od drogi powiatowej nr 2538W - Białobiel ul. Polna                                               |
| 56 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg ul. Wrzosowa                                                  |
| 57 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg ul. Grafitowa                                                 |
| 58 | bn | od drogi gminnej nr 250634W - Łęg Sulowizna                                                      |
| 59 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - Siedliska Nowe                                                    |
| 60 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg Chrusty                                                       |
| 61 | bn | od drogi gminnej nr 250615W - Łęg Suliki - Łęg Smokówka                                          |
| 62 | bn | od drogi gminnej nr 250630W - Białobiel ul. Piękna - do drogi gminnej nr 250632W                 |
| 63 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg Przedmiejski - Durlasy                                        |
| 64 | bn | od drogi powiatowej nr 2539W - ul. Wiśniowa                                                      |
| 65 | bn | od drogi gminnej nr 250610W - Siemnocha - Antonie                                                |
| 66 | bn | od drogi powiatowej nr 2536W - Obierwia Smoliska                                                 |
| 67 | bn | od drogi powiatowej nr 2525W - Gibalka - Szafarnia                                               |

## 14.2. Infrastruktura techniczna

### 14.2.1. Zaopatrzenie w wodę

W gminie Lelis wybudowana jest sieć wodociągowa o długości 123,8 km, przyłącze wodociągowe posiadają 1 407 budynki mieszkalne.

Na terenie gminy funkcjonują cztery ujęcia wody zlokalizowane w obrębach: Lelis, Olszewka, Gnaty i Dąbrówka. Strefa ochronna wokół ujęć wody wynika z przepisów odrębnych. Strefę ochronną dzieli się na bezpośrednią i pośrednią (wewnętrzną i zewnętrzną).

#### Wodociągi na terenie gminy Lelis:

- ujęcie wody w m. Lelis zasila następujące wodociągi:
  - o Lelis - Durlasy, dł. 8,5 km i 188 przyłączy,
  - o Długi Kąt, dł. 5,3 km i 46 przyłączy;
- ujęcie wody w m. Gnaty zasila następujące wodociągi:
  - o Gnaty - Łęg Starościński - Łęg Przedmiejski, dł. 21,5 km i 150 przyłączy,
  - o Białobiel - Siemnocha, dł. 7,5 km i 115 przyłączy.
- ujęcie wody w m. Dąbrówka zasila następujące wodociągi:
  - o Dąbrówka - Płoszyce, Szkwa, Grale, dł. 8,7 km i 84 przyłącza,
- ujęcie wody w m. Olszewka zasila następujące wodociągi:
  - o Olszewka - Dębniaki,
  - o Olszewka - Szwendrowy Most,
  - o Olszewka - Aleksandrowo - Obierwia.
  - o Obierwia - Łodziska.

#### **14.2.2. Odprowadzanie ścieków**

Na terenie gminy istnieje jedna oczyszczalnia ścieków w miejscowości gminnej Lelis wraz z punktem zlewnym o wydajności 120 m<sup>3</sup> dobę.

Do oczyszczalni ścieków w Lelisie podłączona jest gminna sieć kanalizacji sanitarnej obsługująca m. Lelis i Durlasy. W sieć kanalizacji sanitarnej zaopatrzone są również wsie: Łęg Przedmiejski, Łęg Walery, Białobiel oraz Siemnocha, które podłączone są do oczyszczalni ścieków w Ostrołęce.

#### **14.2.3. Gazownictwo**

Teren gminy przecina gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 mm (ciśnienie 5,5 Mpa) na trasie Ostrołęka - Kadzidło oraz docelowo DN 100 mm. Na gazociągu tym zlokalizowana została stacja redukcyjno – pomiarowa Nr 1 w Gibałce. Na terenie miasta Ostrołęki bezpośrednio przy granicy gminy Lelis znajduje się stacja redukcyjno - pomiarowa 1 Otok.

Gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 mm biegnie przez grunty wsi: Łęg Przedmiejski, Szwendrowy Most, Obierwia i Łodziska. Według oceny oddziaływania na środowisko wykonanej dla gazociągu dolotowego DN 100 do stacji redukcyjno - pomiarowej w Gibałce, ustalono 20 m strefę zagrożenia wybuchowego w każdą stronę od bocznej ścianki ułożonego gazociągu. Dla stacji redukcyjno - pomiarowej strefa zagrożenia wybuchowego zamyka się wewnątrz ogrodzenia.

Na terenie gminy istnieje sieć gazociągów średniego ciśnienia zasilanych ze stacji redukcyjno - pomiarowych 1°:

- w miejscowości Otok o łącznej długości ok. 20 km obsługujących prawie 200 odbiorców we wsiach: Białobiel, Łęg Przedmiejski i Łęg Starościński;
- w miejscowości Gibalka - dwie linie gazociągu zasilające wsie: Łodziska, Obierwia, Aleksandrowo o łącznej długości ok. 15 km i 64 przyłączach, Lelis i Durlasy o łącznej długości ok. 10 km i 90 przyłączach.

Istniejąca sieć gazowa obsługuje przede wszystkim odbiorców jednostek samorządowych oraz odbiorców indywidualnych.

#### **14.2.4. Energetyka**

Na terenie gminy sieć elektroenergetyczna 15 kV składa się z linii magistralnych w relacji Ostrołęka - Dylewo - szt. 2, w relacji Ostrołęka - Grale.

Od linii tych zasilana jest sieć rozdzielcza w postaci linii zasilanych dwustronnie od linii magistralnych oraz linii zasilanych jednostronnie, pracujących jako odczepy. Z linii tych zasilane są stacje transformatorowe słupowe. Podział sieci odbywa się na liniach napowietrznych, gdyż nie występują wewnętrzne stacje transformatorowe.

Układ funkcjonalny sieci jest prawidłowy za wyjątkiem zasilających Wsie: Durlasy - Przewrotna Góra, Lelis - Ropelicha oraz wieżowa w Lelisie. Na terenie gminy występują słupowe stacje transformatorowe. Jest to zgodne z zasadami zasilania terenów wiejskich. W gminie występuje duża ilość stacji transformatorowych z transformatorami małej mocy. Jest to związane z występowaniem na terenie gminy budownictwa rozproszonego.

Istniejąca na terenie gminy zasilająca - rozdzielcza sieć średniego napięcia 15 kV zasilana jest ze stacji przy ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. Ponadto teren gminy przecina szereg linii przesyłowych wysokiego napięcia wychodzących ze stacji 400/220/110 kV "Ostrołęka". Są to:

- jednotorowa linia napowietrzna 220 kV relacji St. „Ostrołęka” – Ełk
- dwutorowa linia napowietrzna 2 x 400 kV relacji St. „Ostrołęka” - Olsztyn
- jednotorowa linia napowietrzna 110 kV relacji St. „Ostrołęka” - St. „Przasnysz”.
- jednotorowa linia napowietrzna 110 kV relacji St. „Ostrołęka” - St. „Myszyniec”.

#### **14.2.5. Telekomunikacja**

Dostęp mieszkańców gminy do połączeń telekomunikacyjnych jest dobry – zarówno do telefonów jak i internetu. Większość mieszkańców korzysta z telefonii komórkowej.

Przez teren gminy przebiega przesyłowa linia telekomunikacyjna światłowodowa.

#### **14.2.6. Ciepłownictwo**

Dostawcami energii cieplnej są niewielkie lokalne kotłownie, usytuowane w budynkach mieszkalnych. Większe kotłownie zaopatrują w ciepło budynki użyteczności publicznej, szkoły, przedsiębiorstwa.

Mieszkańcy gminy w większości zaspokajają potrzeby w zakresie ogrzewania mieszkań z własnych źródeł zaopatrzenia w ciepło, odbywa się to za pośrednictwem indywidualnych kotłowni, w większości opalanych węglem i drewnem.

Coraz częściej na terenie gminy buduje się lub wymienia stare kotłownie węglowe na kotłownie ekologiczne.

#### **14.2.7. Gospodarka odpadami**

Gmina nie posiada własnego czynnego wysypiska śmieci. Funkcjonujące niegdyś wysypisko odpadów na gruntach wsi Gibałka zostało zrekultywowane.

Za prawidłowe funkcjonowanie systemu odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości zamieszkałych jak również i niezamieszkałych odpowiedzialna jest gmina, która zobowiązana jest do wyłonienia, w drodze przetargu, firmy, która odbierać będzie odpady z terenu całej gminy.

Planowane jest otwarcie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanego na terenie przy byłym składowisku odpadów w Gibałce.

### **15. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych.**

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego z 2014 roku za główne problemy obszaru ostrołęckiego (w tym gminę Lelis) uznano:

- **niski potencjał miasta Ostrołęki** w zakresie wielkości, wyposażenia w obiekty i instytucje użyteczności publicznej o znaczeniu regionalnym,
- **słabe połączenia drogowe i kolejowe** z Warszawą,
- **słabą dostępność do usług publicznych** o znaczeniu lokalnym wynikająca z:
  - o niskiego poziomu infrastruktury technicznej i społecznej (szkolnictwo wyższe, lecznictwo),
  - o **rzadkiej sieci miast** i braku dobrze wyposażonych miejscowości gminnych,
- **niską jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej**, której efektem jest rolnictwo średnio i słabo intensywne, o **niskim stopniu towarowości**,
- **słabe wykorzystanie walorów turystycznych**,
- **niski poziom rozwoju gmin**, na który główny wpływ ma przede wszystkim trudna sytuacja finansowa samorządów,
- występowanie **zjawiska depopulacji** (poza Ostrołęką i gminami w jej sąsiedztwie),
- **niska gęstość zaludnienia**.

Korzystnymi cechami tego obszaru są:

- wysokie walory przyrodnicze i niskie skażenie środowiska, za wyjątkiem miasta Ostrołęki,
- wysoki udział trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych,
- korzystna struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych i rozwijająca się specjalizacja w chowie bydła,
- nieźle rozwinięty przemysł spożywczy, zwłaszcza mleczarstwo.

Do obszarów tych adresowana jest polityka przeciwdziałania nadmiernym dysproporcjom rozwojowym, której celem jest złagodzenie narastających dysproporcji w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego województwa. Dla gminy Lelis istotne znaczenie mają następujące działania, które będą wspierane przez politykę województwa:

- rozwój Ostrołęki jako regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju, zwłaszcza w zakresie państwowego szkolnictwa wyższego, lecznictwa specjalistycznego oraz instytucji otoczenia biznesu,
- podnoszenie poziomu produkcji rolnej poprzez dalszy rozwój jej specjalizacji (mleczarstwo),
- rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, zwłaszcza Puszczy Kurpiowskiej i dolin rzek Narwi, Omulwi i Płodownicy, a także kulturowych,
- zachowanie ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz wartości środowiska kulturowego,
- wdrażanie programów rolno-środowiskowych w wytypowanych gminach.

Dla dalszego rozwoju gminy Lelis znaczenie posiadają następujące polityki adresowane do całego województwa w zakresie:

- **telekomunikacji** – rozwój światłowodowej infrastruktury telekomunikacyjnej obejmującej swym zasięgiem wszystkie miasta i siedziby gmin, w tym obszary zewnętrzne aglomeracji warszawskiej oraz rozbudowę automatycznych połączeń międzymiastowych,
- **gazownictwa** – założenia polityki obejmują znaczny wzrost zapotrzebowania na gaz, dywersyfikację jego źródeł oraz rozwój tranzytowych układów przesyłowych (na obszarze województwa dotyczy to budowy drugiej nitki tranzytowego gazociągu „Jamał”),

- **energetyki** – poprawa pewności zasilania systemu rozdzielczo-odbiorczego i dostosowanie istniejących obiektów sieciowych do wymagań ochrony środowiska poprzez modernizację i budowę linii przesyłowych i stacji 110/15kV oraz modernizację sieci średniego i niskiego napięcia ze szczególnym wskazaniem obszarów wschodniej i północnej części województwa; rozbudowa elektrowni Ostrołęka.
- **gospodarki wodno-ściekowej:**
  - **wspieranie rozwoju systemów wodociągowych oraz kanalizacyjnych**, jako szczególnie istotne dla równoważenia rozwoju województwa, w małych miastach i na obszarach wiejskich, szczególnie w zwartych systemach osadniczych (stosowanie zasady „skojarzonego działania” w stosunku do zadań dotyczących wodociągowania i kanalizacji wsi) w tym szczególnie na obszarach o najniższym wyposażeniu w sieć wodociągową (przede wszystkim północno-wschodnie i południowo-wschodnie rejony województwa oraz niewielkie rejony części centralnej),
  - **wyposażenie w komunalne kanalizacje i oczyszczalnie ścieków** grup jednostek osadniczych o skupionej zabudowie powyżej 2000 RLM, przede wszystkim na terenach wiejskich niedoinwestowanych w tym zakresie (wschodnie, północne i południowo-zachodnie rejony województwa), na obszarach zasilania głównych zbiorników wód podziemnych (ONO, OWO), na terenach zalewowych, na obszarach o braku izolacyjności I poziomu wodonośnego, a także sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich i miejskich (przydomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczania).
- **gospodarki odpadami** – likwidacja i rekultywacja niewłaściwie urządzonych i eksploatowanych składowisk odpadów, organizowanie sieci regionalnych składowisk komunalnych spełniających wymogi ochrony środowiska tylko dla odpadów przetworzonych zawierających do 5% frakcji organicznych i wartości opałowej poniżej 6000 kJ/kg),
- **ochrony walorów przyrodniczych** - poprzez zwiększenie lesistości i ochronę lasów. Na obszarach występowania gleb dobrych jakościowo istotne znaczenie będą miały zadrzewienia i zakrzewienia, wpływające na poprawę warunków rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stanowiące substytut lasu.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego zostały wymienione inwestycje lokalizowane na terenie gminy Lelis:

- w tabeli 7: inwestycje strategiczne, w tym inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju):
  - „Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Olsztyn Mątki z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV” – linia została ujęta w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lelis zatwierdzonym Uchwałą Nr XXIV/253/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 października 2014 r. oraz w „Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki na terenie gminy Lelis” zatwierdzonym Uchwałą Nr XXXV/270/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 listopada 2014 r.
  - „Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Elk z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV”.
  - „Budowa gazociągu międzysystemowego Polska – Litwa”.

- w tabeli 9: inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (źródło: Program Małej Retencji dla Województwa Mazowieckiego):
  - o „Modernizacja inwestycji przegradzających koryto rzek o wysokości piętrzenia >4m.”, lokalizacja: rz. Szkwa (2 obiekty), rz. Piasecznica (2 obiekty), rz. Rozoga.
- w tabeli 10: inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (źródło: Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiA-O/WAP.5.1-0400/4/2012):
  - o Droga Krajowa nr 53 Olsztyn – Szczytno – Myszyniec – Ostrołęka (planowana rozbudowa DK53: granica województwa – Ostrołęka).

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego zostały wymienione:

- w załączniku nr 7 – Główne elementy systemów energetycznych:
  - o system elektroenergetyczny najwyższych napięć: linia 220 kV Ostrołęka – Olsztyn oraz linia 220 kV Ostrołęka – Ełk,
  - o system gazociągów wysokiego ciśnienia: gazociąg DN 200 Ostrów Mazowiecka – Ostrołęka – Kadzidło.
- w załączniku nr 10 – Główne szlaki turystyczne:
  - o szlaki wodne: szlak żeglarski Narew oraz szlak kajakowy Omulew.

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze, wśród problemowych obszarów strategicznej interwencji, opisany został obszar Ostrołęcko – siedlecki. Ostrołęka została wskazana w KSRR (Krajowa strategia rozwoju regionalnego) jako miasto o średnim natężeniu problemów, do której będą skierowane interwencje na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

Zwrócono uwagę, że polityka prowadzona wobec tego obszaru powinna skutkować podniesieniem jakości życia i polepszeniem warunków prowadzenia działalności gospodarczej (m.in. poprzez uzupełnienie istniejącej infrastruktury komunikacyjnej) oraz wykształceniem zdolności absorpcyjnych obszaru, a zwłaszcza ośrodków miejskich. Ważnym elementem prowadzonej polityki powinno być zwiększenie dostępu do usług publicznych oraz podniesienie ich jakości, a także wykorzystanie w gospodarce podregionu potencjału sektora rolniczego.

Wśród działań kierowanych do OSI (obszaru strategicznej interwencji) ostrołęcko-siedleckiego na tle strategicznych kierunków rozwoju województwa, zostały wymienione:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru, poprzez m.in.
  - o modernizację połączenia kolejowego Ostrołęka – Warszawa,
  - o budowa autostrady A2 do wschodnich granic województwa,
  - o odtworzenie połączenia kolejowego Siedlce – Ostrołęka – Olsztyn w celach – umożliwienia rozwoju przewozów pasażerskich i towarowych;
- rozwój specjalizacji przemysłowych obszaru, w tym:
  - o umacnianie wykształconych specjalizacji przemysłu: energetycznego, papierniczego, celulozowego, drzewnego, maszynowego, metalowego;
- poprawa jakości i dostępności usług publicznych, poprzez:
  - o utworzenie publicznej wyższej szkoły zawodowej w Ostrołęce;
- przekształcenia w rolnictwie, w tym głównie:
  - o wspieranie grup producenckich oraz klastrów, zwłaszcza w zakresie surowców energetycznych, mleczarstwa, produkcji owoców i warzyw, pszczelarstwa.

### Uwarunkowania wynikające z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030:

- Rozwiązany został problem bezpieczeństwa zasilania w energię elektryczną miast Polski Północnej głównie dzięki budowie nowych linii przesyłowych 400 kV;
- Rozbudowano i wzmocniono krajową sieć przesyłową energii elektrycznej (400 kV) szczególnie w Polsce Północnej i Wschodniej.
- Wśród zmian jakościowych należy wymienić: zastępowanie starej sieci 220 kV nową siecią 400 kV. Przebudowane zostaną niektóre linie jednotorowe 400 kV na linie dwutorowe oraz powstaną nowe linie 400 kV i stacje 400/110 kV z nowymi miejscami zasilania sieci dystrybucyjnych.
- Etapy inwestycji elektroenergetycznej sieci przesyłowej dotyczącej obiektów 400 kV:
  - o 2015: Linia Ostrołęka – Olsztyn Mątki,
  - o 2030: linia Ostrołęka – Ełk.

### **16. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.**

Podstawowym problemem w zagadnieniach ochrony przeciwpowodziowej jest wyznaczenie obszarów szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodziowego. Zagrożenie powodziowe należy rozumieć jako możliwość powstawania szkód wskutek zalewu powodziowego określonego obszaru.

Granice obszarów szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią na terenie gminy Lelis przedstawiono na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” i „Kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

Problemem w przypadku wystąpienia powodzi jest dolina dolnej Narwi oraz doliny: Rozogi, Omulwi i Szkwy. Na zalanie wodami powodziowymi narażone są w szczególności południowo - wschodnie, wschodnie (wzdłuż rzeki Szkwy) i centralne (wzdłuż rzeki Rozogi) tereny gminy. W zasięgu zalewowym pozostają grunty wsi: Długi Kąt, Nasiadki, Lelis, Szafarczyska, Durlasy, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Kurpiewskie, Płoszyce, Gąski, Dąbrówka, Szkwa, Obierwia i Olszewka.

W większości przypadków cykliczne wiosenne podwyższone stany wód nie powodują znaczących strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako łąki i pastwiska.

W przypadku wystąpienia na obszarze gminy zagrożenia powodziowego lub powodzi w skali wymagającej działań koordynacyjno - ratowniczych, decyzje podejmuje Wójt Gminy przy pomocy Zespołu we współpracy z Wójtami innych Gmin.

### **III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY**

#### **1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.**

Podstawowymi elementami, kształtującymi stan obecny zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i stanowiącymi wyznaczniki rozwoju przestrzennego są:

- bliskość aglomeracji miejskiej o dużej sile przyciągania;
- duży kompleks leśny, stanowiący teren rekomendowany do objęcia tego obszaru formą ochrony - obszaru krajobrazu chronionego;
- silne tradycje kultury kurpiowskiej;
- słabe gleby oraz rozdrobnienie gospodarstw rolnych;
- położenie wzdłuż drogi krajowej, prowadzącej przez Puszcę Kurpiowską na Mazury.

Bliskość Ostrołęki oraz łatwy dojazd stymulował w przeszłości i stymulować będzie wzmożony ruch budowlany w południowej części gminy: Siemnocha, Białobiel, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński, Kurpiowskie.

Tradycyjne wartości, zwyczaje i obrzędy wśród Kurpiów żywe są do dziś. Do dziś istnieje również tradycyjna architektura. Wartości te stanowią podstawowy walor gminy i powinny stać się głównym wyznacznikiem w rozwoju gminy. Kultura kurpiowska zawsze była związana z lasem. W pobliżu wsi Lelis, na powierzchni ok. 5,5 ha znajduje się starodrzew sosnowy, podlegający ochronie jako las glebochronny.

Walorem rozwojowym gminy jest położenie przy drodze krajowej, wiodącej z Warszawy na Mazury.

Zakłada się utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy z jednoczesnym podjęciem jej niezbędnych przekształceń, modernizacji i rozbudowy na rzecz funkcji rozwojowych gminy.

Wskazuje się w dalszej części na potrzebę utrzymania i podniesienia rangi walorów przyrodniczych gminy poprzez wskazanie obszarów do objęcia ochroną prawną, a także wskazanie obszarów dla rozwoju funkcji osadniczych i związanych z nią funkcji usługowych dla poprawy warunków życia mieszkańców.

#### **2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.**

##### **2.1. Użytkowanie terenów.**

Dla obszarów zabudowy w Studium określa się dominujące przeznaczenie dla poszczególnych terenów wydzielonych liniami rozgraniczającymi. Linie rozgraniczające przedstawione na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” i „Kierunków zagospodarowania przestrzennego” należy traktować jako przybliżony schemat ich przebiegu.

Uwzględniając utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy, potrzeby rozwoju zgłoszone przez mieszkańców i instytucje, a także istniejące uwarunkowania określa się kierunki i wskaźniki zagospodarowania przestrzennego gminy, wyznaczając tereny o następujących funkcjach:

Przeznaczenie terenów:

- MN - tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
- RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej,
- U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej,
- P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej,
- IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej,
- R - tereny rolne,
- gleby klasy III,
- RU - tereny obsługi rolnictwa,
- ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie,
- obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych,
- ZC - teren cmentarza,
- usługi kultu religijnego - kościoł,
- usługi oświaty.

Tereny lasów i wód:

- ZL – grunty leśne,
- WS - rzeki, cieki, rowy, zbiorniki wodne,
- ZZ - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- ZZ - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 10 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- wał przeciwpowodziowy,
- ZZ - obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).
- ZZ - obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 20 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).

Obszary ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- ZC - cmentarz zabytkowy,
- zabytki wpisane do rejestru zabytków,
- zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków,
- strefa ochrony konserwatorskiej,
- stanowiska archeologiczne,
- park etnograficzny.

Obszary ochrony środowiska naturalnego:

- ZN - obszar Natura 2000 - Doliny Dolnej Narwi (PLB 140014),
- ZN - obszar Natura 2000 - Doliny Omulwi i Płodownicy (PLB 140005),
- ZN - rezerwat „Olsy Płoszyckie”,
- korytarze ekologiczne wg IBS PAN,
- ZN - proponowany do utworzenia użytek ekologiczny (rekomendowany do objęcia ochroną),
- ZN - proponowany do utworzenia zespół przyrodniczo - krajobrazowy (rekomendowany do objęcia ochroną),
- ZN - pomniki przyrody.

Tereny infrastruktury technicznej:

- linie energetyczne wysokiego napięcia 110 kV wraz ze strefą ochronną,

- linie energetyczne wysokiego napięcia 220 kV wraz ze strefą ochronną,
- trasa przebiegu linii najwyższego napięcia 2 x 400 kV wraz ze strefą ochronną,
- OS - oczyszczalnia ścieków,
- WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę,
- KS - tereny parkingów leśnych,
- WZP - wysypisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej,
- projektowany międzynarodowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 /MOP 8,4 MPa wraz ze strefą ochronną o szer. 12m,
- istniejący krajowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 i DN 100 wraz ze strefą ochronną o szer. 40m,
- OZE - obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika.

#### Tereny komunikacji:

- drogi krajowe
- drogi powiatowe (zbiorcze),
- drogi powiatowe (lokalne),
- drogi gminne,
- odcinki dróg o zwiększonym natężeniu ruchu,
- główne węzły komunikacyjne.

## **2.2. Kierunki zagospodarowania terenów.**

#### Określa się następujące kierunki zagospodarowania terenów:

1. Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania terenów miejscowości gminnej, przystosowanie jej do pełnienia funkcji ośrodka zarządzającego gminą oraz ośrodka gospodarczej obsługi i turystyki.
2. Tworzenie harmonijnych form zagospodarowania nawiązujących do tradycji we wsi gminnej na terenach rozwojowych i w pozostałych wsiach.
3. Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania zainwestowanych terenów zwłaszcza w pasie nadnarwiańskim ze zwróceniem szczególnej uwagi na tworzenie ładu przestrzennego w zabudowie istniejącej i projektowanej oraz na otwarciu i udostępnieniu terenów ogólnodostępnych do rzeki.
4. Ograniczenie do minimum zabudowy na działkach leśnych, w przypadkach zaistnienia takiej konieczności sytuowanie obiektu na terenie wolnym od drzewostanu.
5. Na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią utrzymuje się istniejącą zabudowę.
6. Na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią dopuszcza się remontowanie i przebudowywanie istniejącej zabudowy, ale bez możliwości rozbudowy istniejącej zabudowy.
7. Na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią zakazuje się zalesiania terenów.
8. Na terenach zabudowy produkcyjno - przemysłowej zakazuje się lokalizowania zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi oraz zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
9. Tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - w zakresie zabudowy usługowej dopuszcza się lokalizację nieuciążliwych zakładów produkcyjnych.
10. W przypadku przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu na terenach zabudowy

położonych w sąsiedztwie drogi krajowej nr 53 należy stosować rozwiązania chroniące zabudowę mieszkalną oraz inne obiekty przeznaczone na pobyt ludzi. Budynki z pomieszczeniami wymagającymi ochrony przed zewnętrznym hałasem należy chronić poprzez stosowanie elementów osłaniających i ekranujących przed hałasem, a także racjonalne rozmieszczenie pomieszczeń w budynku i zapewnienie wymaganej izolacyjności przegród zewnętrznych.

11. Ze względu na występowanie kraski, trwałe użytki zielone w obrębach Białobiel i Gnaty należy pozostawić w istniejącym użytkowaniu.

## 2.3. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów.

Przyjmuje się następujące wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów:

1. Minimalna wielkość działek nowo wydzielanych:
  - a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej – 1000 m<sup>2</sup>,
  - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – 3000m<sup>2</sup>
  - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – 5000 m<sup>2</sup>,
  - d) dla R - tereny rolne – 3000 m<sup>2</sup>,
  - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – 1000 m<sup>2</sup>
  - f) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - wysypisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.
2. Minimalna szerokość frontu nowo wydzielanych działek budowlanych:
  - a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej – 20m,
  - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – 20m
  - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – 25m,
  - d) dla R - tereny rolne – 18m,
  - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – 20m,
  - f) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - wysypisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.
3. Wskaźniki parkingowe:
  - a) dla RMN - tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej - minimum 2 stanowiska postojowe na 1 lokal mieszkalny,
  - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej – minimum 3 stanowiska postojowe na 100m<sup>2</sup> powierzchni użytkowej budynków oraz minimum 1 stanowisko postojowe na 1 lokal mieszkalny,
  - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – minimum 1 stanowisko postojowe na 10 zatrudnionych,
  - d) dla R - tereny rolne – minimum 1 stanowisko postojowe,

- e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – minimum 1 stanowisko postojowe na 10 zatrudnionych oraz dodatkowo minimum 1 stanowisko postojowe na 1 lokal mieszkalny,
  - f) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - wysypisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.
  - g) potrzeby własne w zakresie parkowania inwestorzy i właściciele posesji zapewniają na terenach swoich działek.
4. Wysokość zabudowy:
- a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej – dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku,
  - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – maksymalnie 15 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku,
  - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – maksymalnie 15 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku, z wyjątkiem niezbędnych urządzeń technicznych, które mogą być wyższe,
  - d) dla R - tereny rolne – dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku,
  - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – dla budynków mieszkalnych dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku oraz dla innych budynków obsługi rolnictwa maksymalnie 8 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku z wyjątkiem niezbędnych urządzeń technicznych, które mogą być wyższe,
  - f) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - wysypisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się,
  - g) oznakowanie i zgłaszanie do Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego obiektów o wysokości równej i wyższej niż 100 m powinno być wykonane zgodnie z przepisami odrębnymi.
5. Na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią zakazuje się podpiwniczania budynków.
6. Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki:
- a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej – 40%
  - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – 10%
  - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – 10%
  - d) dla R - tereny rolne – 80%
  - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – 20%
  - f) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych,

WZP - wysypisko żużlu i popiołu Zespołu Elektrowni Ostrołęka - teren do rewitalizacji ekologicznej i krajobrazowej OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.

7. Na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią należy stosować rozwiązania konstrukcyjne budynków odpowiednio zabezpieczające przed skutkami powodzi.
8. Rzędna posadowienia góry płyt włączów studzienek kanalizacyjnych i włączów szamb szczelnych wyniesiona, co najmniej 20 cm powyżej poziomu wody zalewowej „stuletniej”.
9. Realizacja ogrodzeń na terenach zalewowych jako ażurowe.

#### **2.4. Tereny z ograniczeniem zabudowy.**

Wyznacza się tereny z ograniczeniem zabudowy:

- obszary o niekorzystnych warunkach fizjograficznych – tereny podmokłe,
- grunty rolne o najwyższej przydatności rolnej,
- lasy,
- łąki i pastwiska,
- strefa rewitalizacji przyrodniczej i krajobrazowej wysypiska żużla i popiołów zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A.

#### **2.5. Tereny wyłączone spod zabudowy.**

Wyznacza się tereny wyłączone spod zabudowy:

- obszary szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią - w całości wyłączone spod zabudowy, z wyjątkiem istniejącej zabudowy, którą dopuszcza się remontować i przebudowywać, ale bez możliwości rozbudowy,
- tereny predysponowane do występowania osuwania się mas ziemnych,
- tereny w odległości mniejszej niż:
  - o 10,0 m od linii brzegowej wód płynących,
  - o 3,0 m od korony rowów melioracyjnych,
  - o 5,0 m od skarpy tarasów rzecznych.
- tereny w strefie do 50m od cmentarzy – dotyczy terenów przeznaczonych do realizacji zabudowy mieszkaniowej.

### **3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów i ochrony przyrody.**

Dla zachowania wartości przyrodniczych gminy przyjmuje się działania:

- porządkowanie gospodarki ściekowej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb gospodarstw rolnych,
- ograniczanie wyłączeń z użytkowania terenów leśnych i łąk,
- wprowadzanie zadrzewień na gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz obszarów źródliskowych,
- należy zachować ciągłość i powiązanie ekosystemów istniejących cieków wodnych i ekosystemów istniejących terenów leśnych,
- zakazuje się zalesiania terenów położonych:
  - o w Obszarach Natura 2000,
  - o na terenach chronionych (wg przepisów odrębnych),
  - o na stanowiskach archeologicznych.

Biorąc pod uwagę powyższe:

- utrzymuje się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Doliny Dolnej Narwi,
- utrzymuje się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Doliny Omulwi i Płodownicy,
- wyznacza się użytek ekologiczny rekomendowany do objęcia ochroną.  
Jest to Obszar położony w obrębie ewidencyjnym Łodziska, w odległości ok. 1,5 km na południowy-zachód od miejscowości Durlasy. Jest to teren o charakterze śródleśnego bagna, który ze względu na unikatowe w skali regionalnej wartości przyrodnicze, powinien zostać objęty ochroną. Utworzenie obszaru chronionego w przyszłości podniesie walory przyrodniczo-turystyczne gminy, a miejsce mogłoby pełnić również funkcję turystyczno-edukacyjną dla turystów oraz mieszkańców gminy.
- wyznacza się zespół przyrodniczo - krajobrazowy rekomendowany do objęcia ochroną.  
Jest to teren położony w obrębie ewidencyjnym Gibalki, sąsiadujący od wschodu bezpośrednio z miejscowością Lelis, od której oddzielony jest drogą. Jest to obszar położony na zalesionej wydmie śródlądowej, stanowiącej wyraźną kulminację lokalnego krajobrazu. Ze względu na wyróżniające się w skali regionalnej wartości przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, wskazany obszar powinien zostać objęty ochroną. Utworzenie obszaru chronionego w przyszłości podniesie walory przyrodniczo-turystyczne gminy. Miejsce mogłoby pełnić również funkcję turystyczno-edukacyjną dla turystów oraz mieszkańców gminy.
- wyznacza się ochronę zasobów wód:
  - o ochrona ilościowa zasobów wód na terenie gminy, która prowadzi do zmniejszania odpływu wód z terenu zlewni i będzie prowadzona poprzez zalesianie obszarów źródłiskowych cieków,
  - o plany zabudowy i zagospodarowania terenów przyległych do powierzchniowych wód publicznych stanowiących urządzenia melioracji wodnych podstawowych winny być uzgadniane z ich administratorem,
  - o w celu umożliwienia prowadzenia prac konserwacyjnych i renowacyjnych sprzętem mechanicznym na urządzeniach melioracji wodnych podstawowych należy zachować pas o szerokości 7 m od linii brzegowej cieków,
  - o wskazana jest ochrona istniejących rowów melioracyjnych i terenów zdrenowanych, oraz uzgadnianie nowych inwestycji na tych terenach z właściwym organem wg przepisów odrębnych.
  - o zabrania się groduzenia nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5m od linii brzegu, a także zakazywania lub i uniemożliwiania przechodzenia przez ten teren.

#### **4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.**

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

Na obszarze gminy występują obiekty o znaczących wartościach kulturowych. Za główne kierunki działań w sferze kulturowej przyjęto utrzymanie obecnej ochrony prawnej w/w obiektów zabytkowych i ścisłej ochrony konserwatorskiej, polegającej na:

- zachowaniu we właściwym stanie oraz prowadzeniu prac remontowo – konserwatorskich w obiektach zabytkowych,
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok, dysharmonizujących przestrzenie kompozycyjne i architektoniczne z obiektami zabytkowymi,

- wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko po uzgodnieniu w Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków.

#### Strefy ochrony archeologicznej

Zaewidencjonowane obszary stanowisk archeologicznych, w obrębie, którym obowiązuje uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków wszelkich działań inwestycyjnych, zwłaszcza związanych z robotami ziemnymi. Przy planowaniu inwestycji należy też liczyć się z koniecznością przeprowadzenia w tych miejscach:

- archeologicznych badań wykopaliskowych, wyprzedzających realizację inwestycji,
- prac archeologicznych przy robotach ziemnych związanych z inwestycją i trwałym zagospodarowaniem terenu – z rygiem ich zmian na archeologiczne badania wykopaliskowe w przypadku ujawnienia w trakcie robót ziemnych – obiektów archeologicznych, wyprzedzających działania inwestycyjne.

#### Obiekty Kulturowe

Domy mieszkalne znajdujące się w ewidencji konserwatorskiej stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego podlegają zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach kulturowych winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach, np. zły stan techniczny, za zgodą Konserwatora Zabytków.

#### Uzdrowiska

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych żadnych uzdrowisk.

### **5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.**

#### **5.1. Komunikacja**

Jako podstawę rozwiązań komunikacyjnych przyjmuje się istniejący układ drogowy gminy poddany modernizacji i nielicznym uzupełnieniom:

- droga krajowa Nr 53 - przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia 25,0 – 30,0m. Minimalne linie zabudowy dla dróg krajowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:
  - na terenach zabudowanych – 10,0m,
  - poza terenem zabudowy – 25,0m.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, na wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, została ujęta planowana rozbudowa Drogi Krajowej nr 53 Olsztyn – Szczytno – Myszyniec – Ostrołęka.

- drogi powiatowe – przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia – 20,0m. Minimalne linie zabudowy dla dróg powiatowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:
  - na terenach zabudowanych – 8,0m,
  - poza terenem zabudowy – 20,0m.Na terenach o zabudowie zwartej utrzymuje się dla obiektów nowo realizowanych utrzymanie istniejącej linii zabudowy.
- drogi gminne – przyjmuje się pasy szerokości od 10m do 15m dla realizacji głównych dróg gminnych. Na terenach o zwartej zabudowie utrzymuje się istniejącą linię zabudowy. Dla pozostałych dróg gminnych – zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- drogi rowerowe – będą realizowane na odcinkach dróg i ulic, gdzie to technicznie będzie możliwe do wykonania. Pasy rowerowe będą wydzielone z jezdni lub chodnika oraz ciągi pieszo – rowerowe zostaną odpowiednio oznakowane.

## **5.2. Infrastruktura techniczna.**

### **5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.**

Adaptuje się istniejące ujęcia wody dostarczające wodę poprzez zbiorcze wodociągi, oraz pozostałe indywidualne ujęcia wody.

Wybudowana jest sieć wodociągowa o łącznej długości 132,0 km.

W zabudowie rozproszonej i nowopowstającej w oddaleniu od terenów zurbanizowanych stosowane będą indywidualne ujęcia wód. Dla ochrony ujęć wód zostaną opracowane i wyznaczone strefy ochrony pośredniej zgodne z przepisami szczególnymi.

W celu zaopatrzenia w wodę wsi Kurpiewskie planuje się rozbudowę sieci wodociągu gminnego. Zaopatrzenie w wodę wsi Szafarnia odbywa się z wodociągu w Dylewie gm. Kadzidło. Zaopatrzenie w wodę wsi Gibalka odbywać się będzie z wodociągu w Łodziskach lub Szafarni.

Z ujęcia wody w m. Dąbrówka planuje się wybudować wodociąg, który będzie zaopatrywał w wodę m. Gąski i Kurpiewskie.

Występuje potrzeba rozbudowy i modernizacji w pierwszej kolejności wodociągów, zasilanych z SUW (Stacji Uzdatniania Wody) w Olszewce, Gnatach i Dąbrówce.

Jakość wody doprowadzanej poprzez sieć wodociągową do punktów wodnych powinna odpowiadać wymaganiom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61 poz. 417).

### **5.2.2. Odprowadzanie ścieków.**

Z uwagi na konieczność ochrony wód, zostanie uporządkowany system gospodarki wodno - ściekowej w gminie:

- istnieje pilna potrzeba rozbudowy sieci kanalizacyjnej opartej o oczyszczalnię ścieków w Lelisie, szczególnie dla terenów zaopatrzonych w wodociąg. W pierwszej kolejności należy wykonać kanalizację dla wsi Nasiadki, Szafarczyńska, Długi Kąt i Łęg Starościński.
- planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej opartej o oczyszczalnię ścieków na terenie gminy Kadzidło - dla wsi Obierwia, Szwendrowy Most, Olszewka, Szafarnia, Łodziska i Gibalka.
- do czasu realizacji i systemów kanalizacyjnych, a także dla zabudowy rozproszonej ustala się odprowadzenie ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków. W przypadku stosowania przydomowych oczyszczalni ścieków należy zachować odpowiednie odległości od miejsc odprowadzeń ścieków oczyszczonych do gruntu do ujęć wód zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- ścieki z części zabudowy będą odprowadzane do szczelnych zbiorników ścieków, przy założeniu możliwości wywozu ścieków do punktów zlewnych przy oczyszczalniach,
- obiekty usługowe i przemysłowe nie objęte systemem kanalizacji zbiorczej powinny posiadać własne systemy kanalizacyjne,
- w gospodarstwach rolnych realizowane będą szczelne zbiorniki na gnojowicę dla ochrony wód podziemnych.

### 5.2.3. Gazownictwo.

Za priorytetowe uznaje się zwiększenie ilości odbiorców indywidualnych we wsiach zgazyfikowanych, co ma wpływ na poprawę stanu środowiska przez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz rozbudowę istniejących sieci zasilanych ze stacji redukcyjno - pomiarowej „Gibałka”:

- z Obierwi do wsi Olszewka i Szwendrowy Most,
- z Lelisa do wsi Długi Kąt,
- z Lelisa do wsi Nasiadki i Szafarczyska,
- z Nasiadek do wsi Dąbrówka, Płoszyce i Szkwa.

Ponadto przewiduje się budowę:

- linii średniego ciśnienia ze stacji redukcyjno pomiarowej „Gibałka” zasilającej wieś Dylewo oraz wsie w południowej części gminy Kadzidło,
- międzynarodowego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 /MOP 8,4 MPa wraz ze strefą ochronną o szer. 12m.

### 5.2.4. Energetyka.

Istnieje konieczność rozbudowy sieci i stacji transformatorowych oraz modernizacji istniejących stacji średniego napięcia. Szczególnie dotyczy to miejscowości Łęg Przedmiejski, Białobiel i Siemnocha. Ponadto należy poddać modernizacji linie niskiego napięcia w miejscowościach Białobiel, Siemnocha, Łęg Przedmiejski.

W miejscowościach gdzie występuje zwarta zabudowa: wsie Łęg Przedmiejski i Białobiel - należy przewidzieć konieczność budowy i rozbudowy stacji transformatorowych, ponieważ istniejące nie zapewniają prawidłowych parametrów prądu elektrycznego.

Przyjmuje się następujące zasady rozwoju:

- modernizację i rozbudowę istniejącego systemu sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, linii napowietrznych i kablowych oraz budowę nowych stacji transformatorowych SN-15kV i NN-0,4kV,
- sukcesywną wymianę linii napowietrznych na kablowe,
- prowadzenie linii energetycznych, szczególnie w obszarach zabudowanych w pasach drogowych dróg,
- ograniczenia zabudowy w rejonie linii energetycznych zgodnie z przepisami szczególnymi,
- zachowanie istniejących linii elektroenergetycznych: średnich napięć (SN) 15 kV i niskich napięć (nN) 0,4 kV oraz istniejących stacji rozdzielczych, transformatorowych i transformatorowo - rozdzielczych WN/SN i SN/nN,
- należy pozostawić pasy dla linii średniego i niskiego napięcia oraz oświetlenia ulicznego w ciągach drogowych,
- konieczność prowadzenia linii SN i nN po oddzielnych trasach,
- projektowanie w istniejących liniach napowietrznych SN stacji transformatorowych słupowych, natomiast stacje wewnętrzne, tylko w przypadku dużych mocy i braku napowietrznych linii SN,
- dopuszcza się wykonanie zasilania SN i nN liniami napowietrznymi jak i kablowymi. Uwaga ta dotyczy również stacji wewnętrznych i słupowych.
- należy pozostawić rezerwy terenu pod budowę nowych stacji, jeśli takie będą niezbędne do zasilania danego terenu,
- dopuszcza się na terenie obszarów chronionych, skracania wysokości lub usuwania drzew i krzewów pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi,

- zakazuje się nasadzeń pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi drzew i krzewów tych gatunków, których naturalna wysokość może przekraczać 3m,
- nakazuje się przycinania drzew i krzewów rosnących pod liniami elektroenergetycznymi.
- w celu maksymalnej ochrony przed polem elektromagnetycznym należy:
  - o zmniejszyć do minimum oddziaływanie pola elektromagnetycznego na ludzi i środowisko przyrodnicze,
  - o zapobiegać zagrożeniom poprzez wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich pasów technologicznych dla linii napowietrznych:
    - 110 kV – po 19 m od osi linii w obie strony,
    - 220 kV – po 25 m od osi linii w obie strony,
    - 400 kV – po 35 m od osi linii w obie strony,
  - o w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić stosowne zakazy w obrębie pasów technologicznych,
  - o stosować dopuszczalne wskaźniki poziomu pola elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi,
- budowa linii 400 kV relacji Ostrołęka – Ełk z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV.

#### 5.2.5. Odnawialne źródła energii.

Na obszarze gminy przewiduje się rozmieszczanie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (głównie fotowoltaika, z wykluczeniem turbin wiatrowych) o mocy nie przekraczającej 100 kW, bez wskazania ich lokalizacji w Studium.

W miejscowości Gnaty przewiduje się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – OZE (fotowoltaika) o mocy przekraczającej 100 kW.

#### 5.2.6. Telekomunikacja.

Określa się następujące kierunki rozwoju telekomunikacji:

- utrzymanie istniejących centrali oraz sieci telekomunikacyjnych, stopniową ich modernizację i ewentualną rozbudowę w stosunku do potrzeb,
- modernizacja sieci abonenckiej telefonii przewodowej w taki sposób, aby umożliwiała korzystanie z najnowszych źródeł komunikacji (dostępność internetu, poczty elektronicznej, transmisji danych i inne),
- sukcesywną zamianę istniejących linii napowietrznych na kablowe linie telefoniczne, szczególnie we wsiach o zabudowie zwartej.
- zgodnie z ustawą o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2062) dopuszcza się lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej (lokalizacja ww. inwestycji odbywać się będzie na warunkach określonych w przepisach odrębnych).

#### 5.2.7. Ciepłownictwo.

W zakresie ciepłownictwa przyjmuje się następujące zasady:

- rozwijania lokalnych systemów ciepłowniczych,
- sukcesywną modernizację i wymianę kotłowni opalanych węglem na kotły ogrzewane gazem, olejem bądź energią elektryczną.

### 5.2.8. Gospodarka odpadami.

Gminne wysypisko odpadów zostało zrehabilitowane. Cały obszar gminy objęty zostanie selektywną zbiórką odpadów i ich zorganizowanym wywozem na spełniające wymogi wysypisko odpadów.

Określa się następujące kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami:

- gromadzenie odpadów powstających na terenie gminy w sposób odpowiadający wymogom ochrony środowiska, w tym szczególnie wód,
- wdrażanie zasady segregacji odpadów u ich „wytwórcy”,
- wywóz odpadów niebezpiecznych do najbliższego zakładu utylizacji,
- likwidację oraz rekultywację „dzikich” wysypisk,
- otwarcie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowanego na terenie przy byłym składowisku odpadów w Gibałce.

### 6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Na terenie gminy planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- budowa sieci wodociągowej – lokalizacja przebiegu sieci zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- budowa infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy – lokalizacja przebiegu sieci i lokalizacji oczyszczalni zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- modernizacja dróg gminnych,
- inne obszary, na których będą realizowane inwestycje wynikające z potrzeb rozwoju gminy.

### 7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Na terenie gminy planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- przebudowa / rozbudowa drogi krajowej nr 53 relacji Ostrołęka - Olsztyn (zgodnie z ustaleniami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego),
- modernizacja dróg powiatowych,
- budowa międzysystemowego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 /MOP 8,4 MPa wraz ze strefą ochronną o szer. 12m, stanowiącego połączenie systemów przesyłowych Polska – Litwa (zgodnie z ustaleniami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego),
- należy ustalić zasady rewaloryzacji przyrodniczej i krajobrazowej terenu oraz okolic wysypiska żużla i popiołów zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A.
- wspólnie z gminami Baranowo oraz Kadzidło należy rozwiązać infrastrukturę techniczną (woda, kanalizacja, gaz) dla terenów z pogranicza tych gmin.
- budowa linii 400 kV relacji Ostrołęka – Ełk z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV,
- modernizacja inwestycji przegradzających koryta rzek o wysokości piętrzenia >4m zlokalizowanych na rzekach: rz. Szkwa (2 obiekty), rz. Piasecznica (2 obiekty), rz. Rozoga (zgodnie z ustaleniami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wg Programu Małej Retencji dla Województwa Mazowieckiego).

**8. Obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.**

Nie wskazuje się obszarów, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

**9. Obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.**

Dla gminy Lelis będą opracowane nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przede wszystkim dla miejscowości, w których będą występować wzmożone procesy inwestycyjne. Miejscowe plany będą opracowywane w granicach administracyjnych poszczególnych obrębów na terenie gminy. W pierwszej kolejności obręb: Łęg Starościński, Białobiel, Lelis i Łęg Przedmiejski.

**10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.**

Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Zgodnie z przepisami zawartymi w obowiązującej ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ochronie przed zagospodarowaniem innym niż rolnicze podlegają grunty o wysokich klasach bonitacyjnych, tj. klasy I - III. Na terenie gminy Lelis są to grunty klasy III. Udział tych gruntów na terenie gminy Lelis jest stosunkowo niski. Grunty te występują tylko na terenie obrębu Szafarnia.

Dopuszcza się zalesianie gruntów na glebach V i VI klasy nieprzydatnych rolniczo z wyjątkiem gruntów położonych: w obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią, w Obszarach Natura 2000, na terenach chronionych (wg przepisów odrębnych) oraz na stanowiskach archeologicznych.

Tereny przeznaczone pod zalesienie wskazano na załączniku graficznym Studium – na planszach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w obrębach: Gąski, Dąbrówka, Durlasy, Długi Kąt, Płoszyce, Szkwa, Kurpiewskie, Łęg Starościński, Łęg Przedmiejski, Nasiadki, Gibalka, Szwendrowy Most i Olszewka.

Niedopuszczenie do powstania procesu trwałego przesuszenia gleb stanowiącego istotne zagrożenie dla produkcji rolniczej i struktury ekologicznej obszaru gminy nastąpi poprzez utrzymanie właściwego stanu licznych oczek wodnych, miejscowe ograniczone spiętrzenia cieków wodnych oraz realizację dolesień i zadrzewień śródpolnych.

Leśna przestrzeń produkcyjna.

Na podstawie przepisów z zakresu ochrony gruntów rolnych i leśnych, ochronie przed zmianą sposobu zagospodarowania podlegają wszystkie grunty leśne. W lasach tych koniecznym jest prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej zapisanej w przepisach odrębnych dotyczących lasów.

Podniesienie lesistości będzie miało wpływ na umocnienie i poprawę wartości środowiska przyrodniczego gminy, zwłaszcza retencji wód gruntowych.

Do zalesienia przeznaczone są: nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej, grunty rolne nieużytkowane rolniczo oraz inne grunty nadające się do zalesienia (położone w sąsiedztwie z kompleksami leśnymi) z wyjątkiem: terenów Natura 2000, gruntów klas I – III, gruntów położonych w obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią, na terenach chronionych (wg przepisów odrębnych) oraz na stanowiskach archeologicznych.

Zaleca się ograniczanie zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

#### **11. Obszary szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią i obszary osuwania się mas ziemnych.**

Problem ochrony przed powodzią w gminie Lelis dotyczy terenów położonych w dolinie rzek: Narew, Rozoga, Omulew i Szkwa. Lokalne zagrożenia powodziowe mogą dotyczyć gwałtownych wezbrań wody na ciekach wodnych. Ze względów przyrodniczych, ekonomicznych i gospodarki zasobami wodnymi trwale zabezpieczenie terenów zagrożonych powodzią nie jest przewidywane. Tereny te wyłącza się z lokalizacji obiektów użyteczności publicznej, poza już istniejącymi, oraz wyklucza się lokalizacje obiektów mogących stwarzać zagrożenie dla środowiska i ludzi.

Na terenie gminy, wzdłuż rzek: Narew, Rozoga, Omulew i Szkwa, występują tereny zalewowe. Na załączniku graficznym nr 2, rys. nr 1 i rys. nr 2 przedstawiono:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 10 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).
- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 20 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).

Na terenie gminy Lelis występują obszary predysponowane do osuwania się mas ziemnych. Na terenach tych obowiązuje zakaz zabudowy.

#### **12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.**

Na terenie gminy Lelis nie występują złoża kopalin i w związku z tym nie występują też obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

#### **13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.**

Na terenie gminy Lelis nie występują obszary pomników zagłady.

#### **14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane.**

Na terenie gminy Lelis obszarem wymagającym rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej jest wysypisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. Rewaloryzacje należy przeprowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.

#### **15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.**

Na terenie gminy Lelis nie występują tereny zamknięte.

#### **16. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.**

Na terenie gminy Lelis nie występują, ani nie wyznacza się obszarów funkcjonalnych.